

Наталія Гнатів

З ЛЮБОВ'Ю ДО БОГОРОДИЦІ

Книга написана на основі магістерської праці,
яку авторка успішно захистила у 2004 році.

Кожний, хто прочитає цю книгу зможе ще більше у собі
розвинути побожність до Пресвятої Богородиці.

ЧУДОТВОРНА ІКОНА МАТЕРІ БОЖОЇ З ЛІСЬКА

Прочитавши магістерську працю Наталі Гнатів (дівооче Брунарска), я відразу зрозумів, що молода українська жінка-мати, яка в школі навчає дітей катехизму християнської віри, написала цей твір з любов'ю до Богородиці. З доброго серця виходять і добрі побожні думки, а тому ними треба ділитися з цілим світом заради слави Божої та спасіння людських душ.

Я запропонував Наталі зробити книгу на основі цієї праці, щоб наш народ міг ще більше пізнати велич Богородиці та користати з Її могутнього заступництва перед Богом. На обкладинці бачимо надзвичайно прекрасну ікону Матері Божої з Ліська. Особливістю ікони є те, що Ісус тримає квітку в правій руці. Мало хто у світі може похвалитися таким чудесним витвором людських рук. Велич і краса ікони свідчать, що наші предки споконвіку почитали Пресвяту Богородицю, а тому на початку книги подаю коротку історію цієї чудотворної ікони з Надсяння.

В українському гімні “Ще не вмерла Україна” є такі слова: станем, браття всі за волю від Сяну до Дону. Якраз над срібнолентим Сяном, у мальовничих українських Бескидах, за 80 км на південний схід від Перемишля, розташоване стародавнє повітове місто Лісько.

Святослав Семенюк у дуже цікавій книзі “Український путівник по Польщі” пише: “Назва цього міста походить від імені українського боярина Олеська, який отримав цю землю у власність від галицьких князів. Право на самоврядування Лісько має від 1470 року. У 1507 р. заможна родина Кмити збудувала над Сяном мальовничий замок, який відбудовано після великих руйнувань під час останньої війни, тож тепер сюди приїжджають туристи, що подорожують по українських Бескидах. Крім замку, Лісько має унікальний музей флори та фауни Бескидів.

Лісько є батьківщиною козацького отамана Куницького, який прославив своє ім'я в битві з турками під Віднем 1683 р., а також відомого українського художника-монументаліста Дам'яна Горняткевича, який працював переважно у США.

Поляки не надто охоче поселялися в горах. Тож не дивно, що цей регіон був майже суцільно українським, і тому став основним центром українського національно-визвольного руху ще задовго до створення УПА. 1932 року на захист своїх прав і свобод тут повстали 15 тисяч українських селян, і владі довелося придушувати цей рух навіть за допомогою авіації. До 1947 р. це був регіон найінтенсивнішої діяльності УПА, тому українців з-під Ліська виселили практично стовідсотково (40 тисяч осіб)".

У цих казкових краях народився отець Михайло Вербицький, композитор і автор національного гімну України, а також Перемиський єпископ Йосафат Коциловський, який мученицькою смертю засвідчив свою любов до Бога і України. Не один раз вони бували в Ліську, де на окраїні міста стояла маленька убога церковця на честь Різдва Пресвятої Богородиці, в якій знаходилась чудотворна ікона. Без сумніву, вони там часто молилися і одержали чудесне благословення на тернисту священничу дорогу. Там перед чудотворною іконою Ліської Богородиці дістали щедрі таланти, якими так гарно прикрасили багатостраждальний хрест Неньки-України.

Перші згадки про церкву в горішній частині міста Ліська є з кінця XV століття. Тоді С. Кмита надав привілей для священника. В історичному музеї міста Сянок зберігається літургійна книга "Апостол" з міської церкви, один з трьох таких примірників у світі. Про священника греко-католицького обряду Григорія є запис з 1560 р. Приблизно в 1575 р. на місцевому кладовищі збудовано дерев'яну церкву на честь Різдва Богородиці, а від 17 вересня 1580 р. є згадка про дві церкви: за містом і в місті за ринком.

У 1594 р. С.Стадницький продав отцеві Василеві плебанію у місті Лісько за 100 золотих з правом спадщини, без обов'язку платні замкових і міських, за винятком річного чиншу 16 грошів. Признав всілякі прибутки за стародавнім звичаєм з міста, передмістя та сіл Гузелі й Посада, не змінюючи нічого з прав, які надав ще раніше С. Кмита. Обидві церкви з того часу мали спільні прибутки й одне управління.

У записі з 1652р. сказано, що на замиській плебанії була хата при церкві, а з другої сторони була пекарня з коморою, стодола, стайня, сад і лан землі. У XVII столітті в цих двох церквах було два або три священники (один з них пресвітер). У той час при церквах існувало братство на чолі зі старшиною. Їхнім обов'язком було опікуватися церквами. Вони мали також городи, землю, хати і грошові суми від вірних на різні потреби. При церкві був також шпиталь, про який згадується у 1607 р. Братство організовувало школи.

Відомо, що в Ліську навчалися молоді хлопці, яких готували на духівників східного обряду. З радістю у Ліську сприйняли підписання Берестейської Унії, яка дала більші права вірним східного обряду і стала порятунком для України. На пам'ять цієї події одна з вулиць була названа в честь Берестейської Унії. Греко-католицька парафія складалася з чотирьох давніших, які об'єднали у 1594 р. До неї входили села: Посада Ліська, Веремінь, Янківці, Гузелі, Лучки та Глинне. Деканат мав 30 сіл.

З давніх часів Лісько було великим відпустовим місцем Марійського культу. Деякі історики твердять, що чудотворна ікона вже існувала на початку будівництва замиської церкви. Вона з'явилася на пні зрізаного дуба. Між війнами пень дуба був замуrowаний в головному вівтарі церкви, а сама ікона була у бічному. Старовинний іконостас теж мав велику мистецьку цінність. В часі Першої світової війни з ікони були вкрадені дорогоцінні коштовності. Святиня була збудована з модрина без жодного залізного цвяха, використовувались лише дерев'яні кілочки, а

покрита вона була гонтом. Церква, ікона та 400-літні дуби, які росли за церквою, були під опікою реставратора.

Завдяки чудотворній іконі, слава про яку була дуже велика, до убогої церкви сходилися люди з усієї Галичини, Словаччини та Угорщини. Дуже часто перед війною до церкви приїжджав греко-католицький священник Олександр Стиранка, який був парохом села Тарнавка і деканом Риманівським. Він виголошував гарні місійні проповіді і казав, що тисячі людей, які щиро молилися перед іконою Ліської Богородиці одержали чудесні оздоровлення. Так один чоловік з далеких гір мав сліпого сина і, де тільки не вдавався, нічого не помагало, аж нарешті йому порадили йти до Ліська. Прийшли, помолилися і вже вертались додому. Якраз були на мості, що з'єднує Лісько і село Гузелі. Раптом хлопчик каже: Тату, а що то є? Батько відповідає зі сльозами на очах – то, дитинко, лебеді на Сяні. І вернулися батько з сином знову до церкви, щоб подякувати Матері Божій за чудесне оздоровлення.

Одні люди зі Стрия розказують, як у 1939 р. важко захворіла їхня мама, вона вся опухла. Покликали священника, який пізніше сказав, щоб вони вже готувалися до похорону. Також приходив лікар, та нічого не допомагало. Тоді тато пішов молитися перед чудотворною іконою. Він плакав і щиро молився, просячи заступництва Ліської Богоматері. Після молитви повернувся додому, а мама каже: дайте мені їсти. І священник, і лікар казали, що сталося чудо. Після цього випадку мама ще жила до 1980 року.

Парохом у Ліську і містодеканом був старенький о. Юліан Чучкевич, а катехитом молодий о. Юліан Щуплат. Одного разу о. Юліан Чучкевич правив Службу Божу і під час освячення вогонь на свічці видовжився, а потім зробилася поперечка - вийшов дуже гарний хрестик. Священник запитав людей, чи бачать це? Люди відповіли, що бачать і після освячення хрестик почав поступово зменшуватися до кінця Служби Божої. Всі казали, що буде якесь терпіння. Так і сталося...

Війна принесла невимовні страждання українцям в Ліську, а після війни розпочалася дикунська акція під назвою "Вісла". Мільйон українців вивезли зі своїх прадідівських земель і розкидали по всьому світі. Акція супроводжувалася жорстоким катуванням українців від малого до старого. Горіли села і міста разом з людьми. Так у Ліську була знищена велика мурована церква святого Миколая, збудована у 1846 р. На цьому місці збудували банк, але нема там спокою, бо з криниці йде червона, як кров вода. Такою ж сумною є історія церкви Різдва Богородиці. У 30-х роках її обмурували і планували подальшу будову, але війна та примусове виселення українців перешкодили цьому. Під час війни церква чудом уціліла, хоч навколо все було вщент зруйноване. Однак після війни цей старовинний храм підірвали. Залишилися тільки руїни. В будинку плебанії розмістили гімназійну бурсу, а пізніше туди поселили психічно хворих і розбудували шпиталь, який існує донині.

Разом з проведенням акції "Вісла" наша Церква втратила усе своє матеріальне добро, всі церкви (з Перемильським собором включно), кладовища, Перемильську Духовну Семінарію, палату Перемильських Владик, усі бурси, школи та сиротинці, всі парафіяльні доми, всі монастирі, тисячі гектарів землі. Пропали не лише будинки, але також всі історичні, наукові і мистецькі надбання, пропали архіви і бібліотеки. В одну мить наша Церква втратила ціле своє більш як тисячолітнє духовне і матеріальне надбання. Було знищено 346 церков, а 245 перебрали римо-католики. Польський уряд нищив церкви, щоб стерти з лиця землі все, що нагадує про Україну.

Найбільш болючих втрат, однак, зазнали люди – вірні сини і дочки нашого Народу і нашої Церкви. Їх відірвали від своїх святинь, від рідної землі, від своєї історії та духовної батьківської спадщини. Їм заборонили молитись у рідному обряді, розпорошили серед чужого населення та

прирекли на повну релігійну і національну асиміляцію. Це, мабуть, було найбільшим горем, яке довелося пережити виселенцям у перші роки після акції “Вісла”.

Коли мені було десять років, я мав щастя побувати в тих краях і на власні очі побачити землю моїх прадідів. Там їхні могили і там народилися мої батьки. Відтоді перед очима завжди бачу широкий Сян і пречудові гори Бескиди. Душа рветься до отчого краю і сумно кричить, чому так сталося? Вже з маленької дитини я відчув, що правда, спокій і воля будуть тільки в небі, а тут на землі – боротьба за те, щоб не погубити свою душу і бути правдивим християнином. До речі, батьки Наталі Гнатів також переселенці. Вони походять з Лемківщини.

У 1946 р. під час насильного вигнання з рідних земель українці з Ліська перевезли чудотворну ікону Матері Божої до Стрия і 25 січня передали в Успенський храм. По нинішній день люди постійно моляться перед чудотворною іконою Ліської Богородиці і одержують надзвичайні ласки.

Щороку 15 липня, в день Положення ризи Пресвятої Богородиці, в храмі відбувається велике торжество на честь чудотворної ікони Матері Божої, яка з Ліська прийшла до Стрия разом зі своїм переслідуваним народом. Мати Божа оберігає нас Своїм святим Покровом і тернистою дорогою провадить Україну до небесної Батьківщини.

Така гарна ікона Богородиці з Ліська і така трагічна історія нашого народу...

о. Ігор Цар.

ВСТУП

*О Маріє, Зоре зір,
Ти даєш нам ласк без мір.
Неустанний Твій покров,
О Маріє, Ти наша любов.*

Приспів до пісні “На Подолі в Зарваниці”

Почитання Марії було вже від початку існування християнства. Предметом до написання даної книги послужив аналіз поглядів святого Людовіка Грінйона де Монтфорта.

Особливу увагу авторки книги привернули твори святого Людовіка з огляду на їх сучасну потребу та важливість. Творами святого Людовіка захоплювався і Святіший Отець Іван Павло II. Як знаємо, девізом його понтифікату є слова: “Totus Tuus” (Увесь Твій. Увесь Марії). Як говорить Папа, ця формула має не тільки характер особливої любови до Божої Матері, але і носить христоцентричний характер. Це переконання зродилося у нього під час Другої світової війни, коли працював робітником на фабриці і кілька разів читав книги святого Людовіка. Тоді, власне, зрозумів, що справжня набожність до Божої Матері є не тільки христоцентричною, але і найглибше закоріненою у тринітарній таємниці Бога, пов’язаною з містерією втілення та відкуплення.

Подібне зацікавлення, навіть захоплення поглядами святого Людовіка стає справою багатьох віруючих також і сьогодні. Стосується це однаково як дорослих, так і молодих. Відкривають вони в творах святого переконливі докази, щоб обрати духовну дорогу Марії, яка в результаті провадить до Христа. Він є ключем до розуміння таємниці людини, розуміння себе самої, яка дуже часто губиться в сьогоднішній добі фальшивої свободи. Почитання Церквою Пресвятої Діви Марії лежить в самій природі християнського Богочитання, бо такі рядки знаходимо в апостольській настанові “Марійський культ”. Зрештою, сама Богородиця під час

відвідин тітки Єлизавети пророче сказала: “Віднині величатимуть Мене всі роди” (Лк. 1, 48). І Ватиканський Собор у Догматичній конституції урочисто проголосив (як підтвердження вищесказаного), щоб вірні плекали шляхетне почитання Пресвятої Діви, передовсім літургійне, щоб високо цінити набожність до Матері Божої. Але слід пам’ятати, щоб не було фальшивої пересади в розважанні окремої гідності Богородиці, треба правильно вияснювати служіння та привілеї Пречистої Діви Марії, що відносяться завжди до Христа – джерела всієї правди, святости та побожності.

Дана тема є потрібною в сьогоднішній час, який характеризується занепадом культури і психологічними переломами, коли людина прагне зайняти місце Бога. То є час, коли часто забувають про духовне. Але про це духовне рано чи пізно згадує людина, і, власне, тоді звертається до Господа, до Богородиці – великої Заступниці та Посередниці, яка заносить наші молитви перед Божий престіл, прикрашаючи їх Своїми заслугами. Крім того, ми хочемо цією працею прославити Пресвяту Діву і через Неї йти до Господа Бога, розважити Її чесноти та земний шлях, повчитися від Цариці та Володарки, як вірно служити Господу.

Основою даної праці будуть погляди святого Людовіка Грінйона де Монтфорт. Народився він 31 січня 1673 року у французькому містечку Монтфорт ля Канн, в родині адвоката. Початкову освіту здобув у Отців Ісусовців, а пізніше – в духовній семінарії Святої Сульпіції в Парижі, де після закінчення був висвячений на священника. З ранніх літ відзначався особливою побожністю до Пречистої Діви Марії. Його клич до Марії: “Доведу, що Тебе люблю”, незважаючи на численні перешкоди як зі сторони єретиків (янсеністи тоді ширили свою неправдиву науку) та безбожників, так і зі сторони клиру, переборов все: люту ненависть, заздрість, злобу, наклепи, нерозуміння церковнослужителів та ворогів Церкви.

Він не боявся важкої роботи, тому радо доглядав важкохворих. З великою любов’ю допомагав помираючим людям, щоб хоч трохи полегшити їхні муки. Звідси виніс тверду постанову бути невільниким Ісуса, але оскільки дуже любив Марію, то став невільниким Ісуса в Марії. Ходив з міста до міста, проповідуючи науку: “Через Марію до Ісуса”, з непокритою головою, тримаючи в правій руці Розп’яття, а в лівій – вервицю. Святий Людовік вважав, що Ісус Христос – це кінцева мета життя кожного християнина, Марія ж – найкоротша дорога до Нього. Чому ми так мало знаємо Спасителя? Бо недостатньо пізнали Марію. На дорозі до святости спочатку є Марія, потім Христос, далі Бог. Це три духовні етапи, без яких неможливо досягнути досконалости. Людовік через Пресвяту Діву пізнав велику таємницю: душа призначена для спасіння і повинна наполегливо трудитися та остерігатися бездіяльності, бо тоді ця істина стане для неї вічним осудженням.

З-під його пера вийшли такі твори: *“Лист до приятелів Христа”*, *“Особисті пісні про Євхаристію”*, *“Трактат про досконалу набожність до Пресвятої Діви Марії”*, *“Таємниця Пресвятої Богородиці”*, *“Предивна таємниця Святої вервиці”*, *“Любов Ісуса, Мудрости вічної”*. Як пророче заповідав Святий, книги: *“Трактат про досконалу набожність до Пресвятої Діви Марії”* та *“Таємниця Пресвятої Богородиці”* сатана заховає в скрині більше, ніж на сто років. Коли ж їх віднайдуть та надрукують, вони розійдуться по всьому світі, утворюючи скрізь армію лицарів Марії, яка з Розп’яттям у правій руці, а з вервицею у лівій, піде сміливо у бій проти сатани та його прибічників. Як знаємо, святий Максиміліан Кольбе, наслідуючи святого Людовіка, заснував організацію Лицарів Непорочної Діви в 1917 році, оскільки гаряче бажав завоювати весь світ для Христа. Отець Кольбе вірив, що цього досягне, коли буде ширити любов та почитання.

Але знову повернемося до великого почитателя Найсвятішої, щоб дізнатися про його життя. Він провадив його укрито, так як Марія, в постійних умертвленнях. Прокидався о 4 годині

ранку, лягав в 11-й вечора. За ліжко йому служив жмут соломи на землі. Щоденно відмовляв по 10-15 повних вервиць, часом навіть уві сні. Коли починав проповідувати та навертати грішників, то перед тим завжди відмовляв “Богородице Діво...”, а тільки потім говорив науку і треба сказати, що добивався великих успіхів. У місті Рошелле масовими наверненнями Монтфорт викликав таку лють кальвіністів, що ті спробували його отруїти. На щастя, лікарі зуміли врятувати мученика. Проте здоров’я було вже підірвано. Монтфорт помер 28 квітня 1716 року зі словами на устах: “Скінчилося все, більше вже не грішитиму”. Поховали Святого в храмі Сент-Лоран. Канонізований 20 липня 1947 року, коли Церквою керував Папа Пій XII. Через рік після смерті Святого виникла необхідність перезахоронити його. Яке ж було здивування у присутніх, коли відкрили труну, а замість тлінних останків побачили тіло святого Людовіка таким, яким воно було в момент поховання. Від тіла розносився чудесний запах свіжих квітів, а над труною літав великий рій зелених метеликів. Так Пречиста Діва Марія віддячила Своему найревнішому слугі та почитателю.

На основі досліджень відчувається велика потреба культу Пречистої Діви Марії, його поширення та прийняття в сучасному суспільстві. Бо чим більше дізнаємося про Христову Матір, тим більше дізнаємося і про Господа Бога, бо Її погляд завжди скерований у бік Отця Небесного. Згідно святого Людовіка стверджуємо, що Найсвятіша Марія Своїми чеснотами вирізняється з-поміж сотворінь, тому можемо їх наслідувати, щоб бути схожими на Неї. Оскільки Вона не тільки Мати Божа, але і наша Матір. Отож, як не прибігати до Неї, як не слухатися Її, як не почитати Свою Матір!? Святий Людовік, який пропонує нам досконалу набожність, заслуговує бути почутим і на українській землі. Бачимо, що можна багато чого зачерпнути з наук цього святого для духовного розвитку вірних в Україні.

Дана праця поділена на три розділи. У першому говориться про чесноти Пречистої Діви Марії, а їх, на думку святого Людовіка, є десять найголовніших: *глибока покора, жива віра, абсолютний послух, ревно молитва, повне умертвлення, Божя чистота, полум’яна любов, героїчна терпеливість, ангельська насолода і Божя мудрість*. Окрім того, додали ще чесноту надії, яку плекала Пресвята Діва, і тому її також виділяє святий Людовік. При цьому подаємо, вслід за традицією деяких маріологічних джерел, спробу відтворення зовнішнішнього вигляду Пресвятої Діви, бо під ним якраз розкривається все багатство душі Цариці неба та землі.

Другий розділ буде присвячений суто розкриттю досконалої набожності до Пресвятої Діви Марії. Він є поділений на три підрозділи. Перший подає правди, на які опирається і які стосуються набожності. Там, власне, знаходимо, які з них є фальшиві, а які правдиві. Другий стосується суті, причин та результатів досконалої набожності – “Святого рабства Любови”. Крім того, дізнаємося, що дана набожність сприяє відновленню обітниць, даних в часі тайни Хрещення.

Третій підрозділ покаже, які вправи даної набожності пропонує нам святий Людовік де Монтфорт.

Тут ми розповімо про культ Матері Божої на Україні, тобто як він розвивався від часу прийняття нашими предками Христової віри, які його особливості, згадаємо найбільш почитувані на сучасній території України ікони Пресвятої Богородиці, як: Зарваницьку, Унівську, Почаївську, Гошівську та Грушівську, до яких регулярно організовуються прощі. Потім, у другому підрозділі даного розділу подивимось на форми почитання Діви Марії, притаманні Україні: молебні, акафісти, вервиця, медалики та параман, записування в різні організації, які носять Її ім’я, і також чого можна повчитись від святого Людовіка в досконалому почитанні Найсвятішої Діви Марії.

Отож, пропонуємо вашій увазі дану працю, віримо, що вона щось відкриє нове, буде для вас цікавою та позитивною, як і те, що, можливо, після прочитання її, ви захочите стати вірними дітьми Марії, таким чином належатимете до армії лицарів Марії.

РОЗДІЛ 1

Чесноти Пресвятої Марії

*Хто в силі збагнути, чи устами висказати,
або розмовляти про чисту, непорочну,
святую, освячену неневісну Вседіву,
від зачаття свого освячену
і від лона матері вибрану...*

Сідальний ІІІ на Непорочне Зачаття

Сама Марія, говорячи слова: “Ось бо віднині ублажатимуть мене всі роди” (Лк. 1,48), свідчить про свою велику славу, пророкує натхнення Святим Духом, що Її будуть величати, до Неї звертатися. Чому будуть “ублажати”? Ми тут спробуємо збагнути та висловити устами чесноти Вседіви Марії. Коли споглядаємо на Марію, то бачимо Її досконалість у всьому, хоч Вона є людиною, повною ласки, але все ж таки людиною. Саме тому є можливим наслідування чеснот Марії. Про це говорить і ІІ Ватиканський собор в Догматичній конституції про Церкву у VIII розділі: “Марія для цілої громади вірних світить прикладом чеснот”.

Перед тим, як почнемо розважати про чесноти Преподобної Діви, дамо визначення цього поняття. Катехизм Католицької Церкви говорить, що “чеснота – це постійна і тверда схильність робити добро”, коли людина усіма силами прямує до добра та живе ним. Тома Кемпійський подає у своїй праці визначення чесноти з латинської мови, що “це діло, вчинене зусиллям і доброю волею”. Дуже красномовно висловився про чесноту святий Іван Золотоустий: “Чеснота має голову і члени, кращі від усякого гармонійного і гарного тіла. Що є головою чесноти? Покора. Тому і Христос починає від покори, кажучи: ”Блаженні вбогі духом” (Мт. 5,3). Ось голова чесноти! Вона не має волосся кучерявого, але така чудова, що притягає самого Бога... Ця голова, замість волосся і коси, приносить Богові приємніші жертви. Вона – це золотий жертвник і духовний вітвар. “Жертва Богові – дух сокрушений” (Пс. 50). Вона – мати премудрости. Хто її має, той і все інше матиме. Обличчя чесноти рум’яне, гарне й дуже милого кольору, від того, що чеснота сором’язлива, тому завжди рум’яніє... Очі чесноти старанно підкреслені скромністю і невинністю. Тому вони такі прегарні й проникливі, бо бачать Господа .

“Блаженні чисті серцем, – каже він, – бо вони побачать Бога” (Мт. 5,8). А уста чесноти – це премудрість, розум і знання духовних співів. Серце чесноти – це глибоке знання Святого Письма, збереження істинних догматів, чоловіколюб’я і добродушність. І як без серця не можна жити, так і без того, що ми сказали, не можна спастися. Звідси родиться все добре. В чесноти є також свої руки й ноги – це вияв добрих діл. У неї душа – благочестя. В неї є золоті й твердіші від діаманту груди – мужність. Легше все поконати, як розбити ці груди. Врешті, дух, що перебуває і в душі, і в серці – любов”.

Читаючи цей опис чесноти, уявляємо образ Пречистої Діви Марії: Її обличчя, очі, вуста, волосся, руки та ноги, душу та серце. Святий Людовік пише: “Зважаючи на чарівну зовнішність,

якою Її наділив Всевишній, Марія ще повністю не з'явилася, щоби люди надто не віддалилися від Сина, через надмірну земну прив'язаність до Матері Божої, бо як пише ще святий Діонісій Ареопагіт, що “коли Її побачив, то почитав би Марію як божество за Її таємничу чарівність і незрівняну красу, коли б його міцна віра не повчала правді”. Тому під час другого приходу Ісуса Христа Вона об'явиться через Святого Духа, щоб завдяки Їй пізнали Ісуса Христа, полюбили, вірно Йому служили, бо причини, які змусили Святого Духа укривати Свою Улюбленицю, вже перестануть існувати.

“Про зовнішній вигляд Діви Марії збереглися відомості в історичних описах святих Епіфанія і Никифора Калліста. Вона мала зріст трошки вищий середнього; обличчя було як колір пшеничного зернятка, волосся в Неї було світло-русяве і дещо золотисте; очі ясні, погляд проникливий із зіницями кольору маслини; брови трохи нахилені і досить чорні, ніс подовжений, уста, подібні до кольору троянди, сповнені солодких речей; обличчя не кругле і не гостре, але дещо видовжене; руки і пальці довгі. В Неї у всьому була простота і досконалість. Одяг Її був завжди простий і скромний; хода була велична і тверда; погляд серйозний і приємний; мова лагідна, яка ллється прямо із неозлобленого серця; поведінка невігадлива і проста. Вся краса Її Божественної душі відображалась на Її обличчі, але ця зовнішня краса була тільки прозорим покривалом, через які світилися усі чесноти непорочної краси розуму та душі. У кожній справі Вона сповнена лагідної величі та цнотливості. Вона була найславніша і найпрекрасніша з усіх земних жінок, тому що Вона Пресвята Діва не тільки тілом, але і духом, тому на Її обличчі зосереджені всі скарби благодаті.

Як знаємо, Божя Мати народилась від святих і праведних батьків, Йоакима та Анни, була єдиною дитиною, вистражданою в молитвах та постах, народилась, коли батьки вже були в похилих літах. Народжена від праведних батьків Богородиця і сама вела праведне життя. Чистота і покора були найголовнішими Її чеснотами. Вона безперестанку думала про Божі справи, молилася, читала і вивчала Святе Письмо. Вона не вчинила жодного смертельного гріха і також жодної справи всупереч Божому закону, в якому була вихована і який постійно вивчала.

Яке ж було призначення Марії? В Катехизмі сказано, що “Бог послав Свого Сина” (Гал. 4,4), але, щоб Йому приготувати тіло, Він бажав знайти таку людину, яка б дала згоду співдіяти з Богом. Для цього вибирає дівчину з Ізраїля Матір'ю для Сина Божого, молоду дівчину з Назарета в Галилеї, “Діву, заручену чоловікові на ім'я Йосиф, із Давидового дому; ім'я ж Діви було Марія” (Лк. 1,26-27). II Ватиканський собор підтверджує, що “Отець Милосердя хотів, щоб Втілення випереджувалося згодою Тієї, яка була призначена бути Матір'ю, щоб так, як жінка причинилася до смерті, щоб так само жінка причинилася до життя”. Щоб стати Матір'ю Спасителя, Марія “була наділена Богом дарами, гідними такого великого завдання”. Ангел вітає Її як “благодатну” (Лк. 1,28). Упродовж віків Церква усвідомлювала, що Марія Богом “сповнена благодаттю” (Лк. 1,28), була відкуплена вже від Свого зачаття. Це зміст догми про Непорочне зачаття Богородиці, проголошеної 1854 року Папою Пієм IX: “Пресвята Діва Марія від першої хвилини Свого зачаття благодаттю і особливим привілеєм Всемогутнього Бога, з огляду на заслуги Ісуса Христа, Спасителя роду людського, була збережена непорочною від усякої плями первородного гріха”.

На думку отця Йосифа Схрейверса, ЧНІ, сотворюючи Діву Марію, Бог хотів учинити Її всецілою совершенною як тілом, так і душею, щоби притягувала людські серця. Він не міг учинити щось менше! Адже Вона мала стати Божою Матір'ю, тому Своєю святістю мала рівнятися самому Богові. Господь бажав, щоб серце Її було пречисте, вщерть наповнене любов'ю, аби воно могло обняти Сина Божого, але, крім преславного Материнства, Вона мала бути ще й приятелькою Сина, “заступити місце неба, облежити Йому злидні й нужду на цій грішній

землі”. Церква знає багато святих, мучеників, достойних мужів та дочок, але, без сумніву, вище від усіх Своїми чеснотами, святістю стоїть Пресвята Діва.

Оскільки Богородиця мала бути Матір’ю Ісуса, Бог охоронив Її від первородного гріха і вплив у Її душу безмежний скарб благодатних ласк. Окрім того, Господь супроводжував Її на шляху досконалости: відтягнув від світу, замкнув у храмі, а скільки ласк отримала Діва Марія в часі Благовіщення, потім – вочлонування, коли ввійшла в материнські взаємовідносини з Ісусом. Божий Син, як знаємо, чи якщо можна так сказати, протягом тридцяти років працював над святістю Діви Марії, коли перебував в Назареті, а лише три роки присвятив публічній діяльності. Очевидно, Сину Божому більше залежало на святості Його любшої Матусі.

Тома Кемпійський заохочує наслідувати Ісуса і Марію, бо це справа нашого спасіння, хто почитає Їх і славить, той “побожний у молитвах, розважний у словах, обережний у поглядах”. І далі говорить, якщо ми є дітьми Матері Марії, то маємо бути схожими хоч трохи на Неї. І щоб уподібнитися до образу Марії, “треба перемінити себе, бо Вона – Краса, а ми – погань”. Оскільки ми є створені з грудки болота, а при допомозі вогню можна утворити потрібну форму, Божественну печать, нам лише треба відкрити душу для впливу вогню ласки. І це легше зробити, коли знаходимось в обіймах Матері Божої. Дещо пізніше французький отець Олександр Дєрвіль наголосить на конєчній потребі пізнання життя Цариці святих і наслідуванні чеснот Матері Божої. Бо, на його думку, можемо багато молитись до Неї, носити медалики з Її зображенням чи належати до товариств, посвячених Їй, і то все послужить до того, щоб Вона уділяла нам Своїх ласк до спасіння, “але не спасе вас така побожність, якщо не дійдете колись до наслідування Її чеснот”. Таку думку підтверджують й інші мислителі, що Марія є “живий взірець” голошення Христа, “живе Євангеліє” Христа і тому треба уподібнитися до Неї тим, які покликані бути свідками Спасителя тут, на землі.

Якими ж чеснотами ясніє Прєблагословєннє Марія? На думку святого Людовіка у Марії можна виділити дєсять найголовніших чеснот: *глибока покора, жива віра, абсолютний послух, ревна молитва, повне умертвєлєннє, Божє чистота, полум’яна любов, героїчна терпєливість, ангєльська насолода, Божє мудрість*.

Тома Кемпійський виділяє два види чеснот, які мала Марія і які ми, Її слуги, маємо дотримуватись. Внутрішні: *покора, терпєливість, невинність*; поверхнєві: *змагання у праці, побожні думки, злука у молитві мовчки та ревність в усній молитві*.

Тєпер спробуємо описати ці найголовніші чесноти Прєсвятої Богородиці.

Покора. Святий Людовік пише: “Земнє життє Марії пройшло скрито, тому й названа Вона Святим Духом і Церквою Alma Mater – Матір’ю прихованою і таємничою. Її покора надзвичайно глибока, бо найбільше і постійнє Її прагнєннє – заховатися від Самої Себе й від усякого створіннє, щоб бути єдино знаною для Бога ”. Цей Святий також називає Марію – “Святиною та місцем відпочинку Прєсвятої Трійці”, “досконалим шедевром Всевишнього”, “улюбленою Матір’ю Сина, який аби зміцнити Її в покорі, полюбив Її за принижєнє та укритє земське життє, називаючи Її Жінкою (Йо. 2,4-19,26), особою незнаною, хоча в Своєму Серці поважав і любив Її більше від усіх Ангєлів та людєй”. Крім того, що “Вона сама укривалася на цьому світі, у Своїй глибокій покорі принижувалася нижче пороху і одержала від Бога, Апостолів та Євангєлистів те, що могла залишатися незнаною”. Тома Кемпійський називає Марію “превеликою в покорі”. На думку отця Дєрвіля, Марія – Цариця всіх святих навчає нас своїм життєм покори, бо завжди в очах Бога була слугиною Божою, чи до Благовіщення, чи коли Вочлонилося Слово Боже. Пам’ятаймо, що Бог покірним дає свої ласки. “Та ось на кого Я дивлюсь ласкаво – на вбогого та упокорєного духом, і на того, що трємтить перед Моїм словом” (Іс. 66,2). Марія навчає нас, щоб не були зайняті самі собою, тоді Бог наповнить нас ласками;

коли ж їх отримали, то з покорою та вдячністю прийняти і застановитись над добротою Господа Бога. Пам'ятати три наступні правди: Бог є всім; Бог може все, а я тільки сама неміч; без Бога нічого не можу зробити. Марія бажала укритего життя, бо тим наслідувала Ісуса, який довгий час жив в Назареті приховано від людей та світу і тим показав, що Бог не бажає великих речей для Себе, а людину може вдосконалити та прославити те, що буде виконувати різну працю руками, часто маловажну в очах світу, але така воля Божа. Тобто Ісус тим показав, що неправильно вважати святими людей, в яких назовні, а не внутрішньо ясніють чесноти.

Жива віра. Папа Лев XIII разом зі святим Кирилом називають Марію скіпетром істинної віри, бо Вона “непорушний оплот Церкви”. Катехизм говорить, що Діва Марія найдосконалішим чином реалізує послух віри. Вірою Марія приймає Добру Звістку, принесену ангелом Гавриїлом, віруючи, що “нічого немає неможливого в Бога” (Лк. 1,37), і дає Свою згоду: “Ось, я Господня Слугиня: нехай зо мною станеться по Твоєму слову!” (Лк. 1,38). Єлизавета привітала Її: “Щаслива та, що повірила, бо здійсниться сказане Їй від Господа” (Лк. 1,45). Завдяки цій вірі всі покоління проголосять Її блаженною. Вже знаний нам отець Дєрвіль зауважує, що Марія була розсудливою у своїй вірі. Знаючи, що деколи під голосом Духа правди може являтися фальшивий дух, питає Ангела і, коли переконалася, що то мова Божа, дає свою згоду. Але робить це, підпорядковуючи свій розум святій вірі: не просить якогось знаку, не сумнівається як Захарія (Лк. 1,18), не бажає детально пояснити як станеться вочлєнення, бо інакше це перестане бути таємницею. Марія тут навчає приймати правди, які перевищують можливості нашого розуму, з вірою. Тут повинно вистачити усвідомлення того, що це правди істинні, оскільки знаємо, що інколи важко зрозуміти земні речі, а ще важче Божі речі. Тоді приходить віра, довір'я до Бога. Адже упродовж усього Свого життя і до останнього випробування, коли Син Її Ісус помер на хресті, віра Її не похитнулася. Марія не перестала вірити в те, що в Бога не залишається намарним жодне слово. Тому Церква шанує в Марії найчистіше сповнення віри.

Святий Людовік говорить, що віра Прєсвєтої Діви тут, на землі, “перевищувала віру всіх патріархів, пророків, апостолів та святих”. Знання і віра у Прєсвєтої Марії були невіддільні. “Подібно до ангелів у Небі Вона без жодної перерви, неустанно розважала над Божими тайнами, поглиблювала свої знання про них, ніколи не забувала вивчене і не мала ніяких сумнівів. Це було Її інтелектуальне вправлення у вірі, за яким слідували діла, що свідчили про цю незрівнянну віру”. Марія закликає цінувати той дар – святую віру і в світлі тої віри виконувати добрі діла. Тому святий Григорій каже, що той правдиво вірує, хто виконує те, у що вірить, а святий Яків підтверджує, що “віра без діл є мертвою” (Як. 2,26). Тому по наших ділах пізнати нашу віру. Якщо недбало молимося, значить замало віримо; мало добрих діл в нашому житті, бо заслаба віра; занедбуємо християнські обов'язки, бо не віримо, що це воля Божа.

Отець Епіфаній Пашчак пропонує ще раз поглянути на Діву Марію, адже Її життя – це свідчення віри в Бога, в Його всемогутність, справедливість та милосердя. “Вірою бачила Марія в маленькій, бідній, безпомічній дитині Творця неба й землі,” – каже Сварєз. Вона також бачила, як Він утікав до Єгипту перед гнівом Ірода, але вірила, що це – Цар царів, всемогутній Бог. Вона бачила, як Ісус працював у столярні, але вірила, що це Господь Всесвіту. Вона бачила як Він плавав, але вірила, що це безмежне Щастя. Нарешті Марія бачила Ісуса, як Він висів на хресті між двома розбійниками. Апостоли і ті втратили віру, а Вона вірила, що це – безсмертний Бог. Ніщо не захитало віри Марії. Тому Прєсвєта Марія є взірцем віри і закликає нас до глибокої віри. Прекрасні слова сказав Папа Римський Іван Павло II, які характеризують віру Марії: “Віра щєдра, яка відкривалася; віра міцна, яка перемагає всілякі труднощі, непорозуміння, кризу; віра

дієва, підживлювана, немов живий промінь любови, прагнучи тісно співпрацювати з Божим задумом щодо нас”.

Про **абсолютний послух** Марії говорить Катехизм наступне: даючи згоду народити “Сина Всевишнього”, зачатого Святим Духом без пізнання чоловіка (пор. Лк. 1,28-37), Марія відповідає “послухом віри” (Рим. 1,5). Так, даючи згоду стати Матір’ю Ісуса, Марія приймає цілим серцем Божественну волю спасіння, віддається цілковито Особі і ділу Свого Сина, щоб служити таїнству Відкуплення. Як говорить святий Іринеї, “Своїм послухом Вона стала для Себе і для всього роду людського причиною спасіння”. Також чимало давніх Отців услід за ним навчають: “Вузол, зав’язаний непослухом Єви, був розв’язаний послухом Марії; що зв’язала діва Єва своєю невірою, те Діва Марія розв’язала своєю вірою”; порівнюючи Марію з Євою, вони називають Марію “Матір’ю живих” і часто заявляють: “Через Єву – смерть, через Марію – життя”. Святий Людовік підтверджує цю думку, кажучи: “Єва через непослух засудила на згубу і вічну кару, а врятувала людство Марія через послух”.

Святий почитатель Марії говорить про наступну Її чесноту – **ревність молитви**, бо у Старому Завіті вчувалася туга за Спасителем світу через зітхання патріархів, через благання пророків та святих. Але “Одна тільки Марія вислухала Його й знайшла ласку в Бога силою Своїх молитов і Своїм благородством”. Тому Бог Отець дав світові Свого Єдинородного Сина через Марію. Катехизм подає, що молитва Марії розкривається нам на світанку повноти часів. Перед втіленням Сина Божого та перед зісланням Святого Духа, ця молитва особливим способом взаємодіє задуму благовоління Отця – у момент Благовіщення молилася заради зачаття Христа (пор. Лк. 1,38) і в момент П’ятидесятниці заради створення Церкви – Тіла Христового (Ді 1,14). Згода Марії – “Нехай станеться!” (“Fiat!”) – ось яка християнська молитва: цілком належати Богу, тому що Він повністю належить нам. Тома Кемпійський говорить, що Марія “найгарячіша у молитві”. Євангеліє вказує нам, як Марія молиться і у вірі заступається: у Кані Галилейській Мати Ісусова просить Свого Сина поклопотатися про весільний бенкет, який є знаком іншої Вечері – вечері Агнця, який дає Своє Тіло і Свою Кров на прохання Церкви, Своєї Нареченої. В час Нового Союзу біля хреста є вислухана молитва Марії як жінки, нової Єви, істинної “Матері живих”. Пресвята Діва прославилася ще Своїм могутнім гімном, піснею “Величає душа моя Господа...” (Лк. 1,46-55).

Дуже добре розважає над цим отець Фелікс Григлевич. Коли розглядати гімн у теологічному розумінні, то він охоплює назву Бога: Марія називає Бога двома іменами “Господь” і “Бог” (підкреслюючи могутність Бога); Його прикмети – це святість імені (підносячи Божий масстат); Боже милосердя, яке Богородиця згадує двічі – коли Бог вчинив для Неї великі речі і, згадуючи Ізраїля та обітницю, дану Авраамові (Лк. 1,54); Божу всемогутність. Та на закінчення Мати Божої ділить всіх людей на дві групи у відношенні до Бога: гордих, яких Господь усуває, бо не керуються законами Божими; і смиренних, яким Бог допомагає і благословляє. Таким чином, аналізуючи гімн, ми бачимо Марію як жінку, яка належить до Свого народу, найкращої його верстви, цікавиться релігією (тим, що відноситься до Бога), тішиться з того, що Її спіткало, а також Її народ, переживає чи справиться з завданням, яке на Неї покладають, але допомогу бачить тільки в Бозі, з яким глибоко та сердечно з’єднана. Сестра Я. Стабінська чудесно зауважує: “В Царстві Божому, яке виросло в нашому житті, як дерево із зернятка гірчиці, вірші Твого Гімну пригадують “птахи небесні” (пор. Лк. 13,18-19). Коли тільки загніздяться вони в його гіллях, співають Богові Твоїм прекрасним голосом”.

Повне умертвлення. Як практикувала цю чесноту Діва Марія? На думку нашого почитателя, святого Людовіка, Її земне життя пройшло скрито; Вона сильно любила самотність та молитву; “Її глибока покора... наказувала перебувати в тіні, у постійній мовчанці,

підпорядковуватися в усьому і завжди обирати найостаннє місце”. Святіший Отець Іван Павло II називає Марію – “Майстринєю прихованої жертви та мовчання”. Тома Кемпійський, розважаючи про внутрішнє життя Марії, чудово про це говорить, порівнює з працею бджоли, яка збирає нектар з квітів, а потім відносить до вулика, щоб там взимку ним втішатися, або з квітами, які краще ростуть в квітнику, а не при дорозі і зберігають довше запах. Мати Божа подібно чинила, перебуваючи в храмі на самоті та у мовчанці, хіба тільки з Ангелом розмовляла. Любімо самоту і ревно працюймо, тоді матимемо спокійне серце. Чеснота умиротворення язика, як вважає отець Дервіль, у Марії яскраво відображена, бо говорила тільки тоді, коли це було конечно потрібно, поза тим мовчала. І коли говорила з Ангелом, Єлизаветою, то бачимо, що багато в її словах чистоти, покори, згоди з Божою волею, прослави і вдячності Богу, материнської любові під час спілкування з Ісусом. Мовчання навчає зосередженості і внутрішнього життя. Говорити треба лише під натхненням Святого Духа, який навчає коли і що говорити. І зрештою, мудра людина краще помовчить і скаже тоді, коли потрібно, і не буде говорити багато, щоб потім не жаліти. Все життя Пресвята Діва провела в умиротворенні, зносячи різні незручності: жила вбого, працювала з святим Йосифом, народила Ісуса у стаєнці; а коли не мала де похоронити тіло Сина Божого, скористалася з доброти Йосифа з Ариматеї. Марія жила вбого, наслідуючи Спасителя, який, намірено став убогим.

Божа чистота. Святий Людовік називає Марію “Дівою, що не має Собі рівних в чистоті і плідності”, “є непорочною і благословенною, з якої було вигнано Адама та Єву”, цю чесноту, яку Марія практикувала упродовж життя на землі, називає Божественною чистотою. Тома Кемпійський вважає Пресвяту Діву – “найчистішою Дочкою над усі дочки”, “прекрасною у дівстві Своїм”. Господь Бог, творячи Пречисту Діву Марію, хотів зробити дзеркало Своєї власної чистоти, бо не бажав, щоб її пречисте лоно, в якому мало замешкати Боже Слово – Ісус, було заплямлене первородним гріхом, заражене диявольською їддю. Тому створив Свою Матір яснішу та білішу від снігу, від Ангелів невиннішу. Як ми вже вище сказали, Марія від самого зачаття була відкуплена, непорочно зачата. Це зміст догми про Непорочне зачаття Богородиці, проголошеної 8 грудня 1854 р. Папою Пієм IX. Ця догма підтвердилася через чотири роки, коли Сама Пресвята з’явилася 11 лютого 1858 р. маленькій дівчинці Бернадетті Субіру у Лурді, назвавшись: “Я є Непорочне Зачаття”. З усіх чеснот чи не найкраще полюбила Марія святу невинність. Вона у ранніх літах своєї молодості зложила Богові обітницю святої чистоти. Її берегла як зіницю ока. Хотіла завжди залишатися Дівою. Марія так високо цінувала чистоту, навіть більше за Материнство Боже, тому дає згоду Ангелові лише тоді, коли зрозуміла, що втілення Сина Божого і Його народження не порушить її чистоти. Божою благодаттю Марія залишилась чистою від усякого особистого гріха впродовж усього свого життя. Хто ж наслідують цю чесноту від Марії, то Його життя на землі є відблиском життя благословених у небі. Як же втримати цю чесноту чистоти? На думку отця Дервіля, треба бути обережними, надіятися на ласку Божу, але слід не наражатися на небезпеку, благувати, щоб Мати Божа випросила цю чесноту і для нас, її дітей, та охороняла її.

Полум’яна любов. Чеснота любові стоїть вище від усіх чеснот. Святий Людовік називає Марію “Матір’ю прекрасної любові”, а Тома Кемпійський – “найбільш гарячою у любові”. Чеснота любові до Бога найбільш прикрашала душу Пресвятої Богородиці. Все життя Марії проходило в любові до Бога. До Нього все прямувало: думки, почуття, слова і вчинки, боязнь, надія, радість і смуток. Серця святих палали цією любов’ю, але в серці Марії була сама повнота цієї любові. Серафими великою любов’ю палають, однак ця любов є хіба що іскоркою у порівнянні з вогнем любові Марії. О Мати прекрасної любові! Щодо чесноти любові до ближнього бачимо Марію, яка дає згоду стати Матір’ю Божою, Матір’ю, яка має народити

Спасителя для всіх людей, яка відвідує тітку Єлисавету і перебуває з нею впродовж трьох місяців, допомагаючи доглядати за маленьким Іваном Хрестителем (Лк. 1,56). Тут собі пригадуємо слова Папи Івана Павла II: “Марія постає перед нами як приклад... дієвої любови”. Нам треба пам’ятати, що Господь для того нас створив, щоб ми Його любили; підозріла є любов людини, яка їй свідчить тоді, коли не мусить терпіти для Улюбленого; любити Господа понад усе і мужньо; полюбити те, що Бог любить. Гарну думку знаходимо в слугині Божої, Матері Катерини Лавізарі, італійки, яка говорить про Марію, цитуючи книгу Сираха (24,18): “Я мати красної любови, остраху, знання й благодаті”. “Якщо ми є правдивими дочками Марії, якщо дозволяємо Її руці керувати нами по-материнськи, якщо погоджуємося, щоб Її дух володів нами, станемо тоді душами “гарної любови”. Коли любов є прекрасна? Тоді, коли є проста і вільна від усього, що скалічене, коли посідає вродливі риси... Любов буде прекрасна, коли піднесе нас до Бога в пориві молитви...”

Героїчна терпеливість. Так називає святий Людовік наступну чесноту Найсвятішої Діви. Тома Кемпійський чудесно підкреслює, що Марія “найбільш віддана у Своїй терпеливості”. Чеснота терпеливості, на глибоке переконання отця Дервіля, пройшла через ціле життя Пресвятої Діви Марії. Але Мати Божа зносила терпіння без нарікання, а з думкою, що така Божа воля, бо Господь так хоче для нашого спасіння, освячення. Знаємо, коли Марія з Йосифом жертвували Ісуса у храмі (Лк. 2, 22-40), то Симеон пророче сказав Марії про “меч”, який прошиє Її душу. Марія, як Мати Ісуса, багато терпітиме, коли юдеї будуть противитися Її Синові, коли Його відкинуть і навіть позбавлять життя, також як Мати Месії та уособлення Божого люду буде з ним співтерпіти, і через це стане співвідкупителькою людей від гріхів. На думку Томи Кемпійського, лише ніжне та делікатне серце швидше та чутливіше відчуває терпіння. “Марія за своєю природою була ніжнішою від усякого іншого сотворіння, то й з більшою силою відчувала фізичні болі й моральні терпіння... Болів, страхів, небезпек, неспокоїв, смутку, туги й інших страждань серця зазнала Марія від Вифлеєму аж до Голготи... Вона ж переносила їх зі силою, спокоєм і героїською терпеливістю”.

Чи пошуки місця на нічліг перед народженням Ісуса і відмови людей; чи народження Божого Сина – Царя світу в убогій стаєнці; чи потім втеча Святої Родини до Єгипту; загублення Ісуса в Єрусалимському храмі; чи коли проводжала Ісуса на публічну діяльність; чи коли бачила бичування дорогого Сина, коронування терням і розп’яття на хресті – всі ці терпіння Марія переносила мужньо і з великою любов’ю. “Жодна мама не перенесла болю, рівного болеві Марії при смерті Її Сина. Марія у Своєму співчутті перетерпіла всі страсті Свого Сина”. І далі розважає Тома Кемпійський, що всі страждання, терпіння через людей, їх закам’янілість, невдячність, лінивість, були для Марії “наче гострі мечі, що прошивали Її жалісливе материнське серце. Все ж таки Вона була завжди терпеливою, в мовчанні переносила труднощі життя, але прагнула спасіння людей”. Просімо Марію, аби навчила нас переносити терпіння зі спокоєм, з лагідністю, без нарікання. Треба пам’ятати, говорить отець Дервіль, що Ісус і Його Мати, а також і всі святі були терплячі, пили “свою чашу” до дна, і не потрібно шукати “легшого хреста”, бо той єдиний є для нас, Бог дав такий, який можемо нести. Треба ще сказати, що Господь Бог дає інколи найбільші терпіння найвірнішим слугам, але це говорить про велику Божу любов; “через терпіння стають найбільш подібні до Божого взірця на Голготі”.

Ангельська насолода – такою виділяє святий Людовік наступну чесноту Матері Божої. Називає Її “святиною та місцем відпочинку найсвятішої Трійці, де перебуває Бог у величчї та хвалі більшій, ніж в будь-якому іншому храмі світу”; “шедевром рук Божих”; “ранковою зорею”. Далі виголошує істину, що Марія заступається за Своїх вірних, благаючи Свого Сина. “О, як ласкаво приймає Христос Господь, Отець майбутнього віку (Іс. 9,6), вірне дитя...”.

Подібно Тома Кемпійський прекрасно оспівує Марію, говорячи, що “Вона – мешкання Бога, рай радощів, небесна брама, рання зоря, прибіжище грішників, здоров’я для хворих. Вона – ласкавість, милість і солодкість. Вона – мрія та здійснення всякої ніжності”. Мати Катерина Лавізарі підтверджує: “Марія поучає нас на дорозі правди Божої і чинить це просто та з насолодою. У Марії все є насолодою”. Тома Кемпійський говорить, що “Святе Письмо називає Марію Матір’ю святої радості”. Причин до радості маємо стільки, скільки мала Мати Божа, коли в захопленні та з великою насолодою сказала: “Радіє мій дух у Бозі, Спасі моїм” (Лк. 1,47). Марія раділа в Бозі, й тому кожну справу, заняття, обов’язок Вона виконувала радісно та з насолодою, це впливало з нутра душі, й завжди Господь був причиною Її радості. Наслідуймо цю чесноту Марії, роблячи все з насолодою.

Божа мудрість. Мудрість – це дар Святого Духа. На думку отця Епіфанія Пашака, у хвилину воплощення Божого Сина Дух Святий зійшов на Пречисту Діву Марію – і в той час Вона одержала цей дар премудрости у всій повноті. Тому і називаємо Марію “Престолом премудрости”. У ній замешкала сама Мудрість – Бог. Тому дивитися на нашу небесну Матір, – значить брати приклад з Її життя, як нам ставати мудрими у Божих справах. У житті Пресвятої Диви з подивом розважаємо мудрі слова, справи, що Їх Вона виконувала. “Достоїнства Вона приймала з покорою і вдячністю, а терпіння – з повною відданістю. Убогість була для Неї миліша, ніж скарби світу. Приязнь Вона прийняла однаково і від пастушків, і від царів, бо в очах Божих ми всі рівні”. Отакою мудрістю наповнюймо наше життя. Святий Людовік виголошує про цю чесноту наступну науку: “Ще одним виявом милосердя Пресвятої Диви для вірних є уділення їм всього як для тіла, так і для душі. Дає їм одяг, живить їх найвишуканішими стравами з Божого столу, підносить їм хліб життя... Дорогі діти, говорить Вона до них словами Божої Мудрости, наситіться Моїми плодами (Сир. 24,26), тобто Ісусом, плодом лона, який для вас на світ привела (Бут. 9,5). “Ходіть, повторює їм, споживайте Мій хліб, яким є Ісус, і пийте вино Його любови, яке змішала з молоком грудей Моїх”. Таким чином, бачимо, що Мати Божа заохочує нас приймати Пресвяту Євхаристію, жити за словами Божої Мудрости, вибирати те, що є потрібне для спасіння наших душ.

Ще можна виділити **чесноту надії**, тим паче святий Людовік сам її згадує, говорячи, що Марія мала “рішучу надію”. Святіший Отець Іван Павло II зауважує: “Марія постає перед нами як приклад відважної надії і дієвої любови: Вона крокувала в надії, з поступливою готовністю, переходячи від юдейської надії до надії християнської... Ми повинні бути вірні Її прикладові навіть тоді, коли темні хмари скупчуються над Церквою, маємо мати надію”. Як віримо, що наше місце в небі, то надіємося, що після праведного життя займемо місце, яке нам приготував Ісус. У Марії була “найсильніша надія”. Спочатку, коли Йосиф дізнався, що Марія в блаженному стані, не зрозумівши цього, хотів Її відпустити, Марія це бачила, але сподівалася з великою надією, що Господь оборонить Її. Так і сталося. Ангел уві сні все розтлумачив Йосифу. Так надіялася, коли заступилася за молодят на весіллі у Кані (Йо. 2,5), і Ісус вислухав Свою Матір. В час найважчої проби, коли Христос помер і Апостоли втратили надію на Христове воскресіння, Марія ж надіялася, що по трьох днях Він воскресне. У такій надії дивиться Марія і на нас. Вона нікого не вважає за пропащого для неба. І далі розважає отець Епіфаній Пашак, що надія у нашому житті має вагоме значення: хто її втратить, той падає у розпуку. Тому, коли нам доводиться переносити важкі допущи, терпіння, тоді звертаймося до “Надії безнадійних – Марії”.

Тож вірмо і надіймось, вдосконалюючись, щоб Марія пустила коріння усіх Своїх чеснот між вибраними, щоб збільшувались вони з чесноти до чесноти, з ласки до ласки. І тоді Господь

віднайде Марію серед вибраних, впізнаючи “коріння Її незламної віри, благородної молитви, полум’яної любові, рішучої надії й усіх чеснот”.

Материнство Марії як найвище виявлення Її досконалости

*Свята Маріє, Мати Божжа і
Мати наша, молися за нас.*

Діва Марія отримала і заслужила велику ласку називатися Божою Матір’ю. Катехизм подає, що Марія була вже в Євангеліях названа “Матір’ю Ісуса” (Йо. 2,1;19,25, Мт. 13,55), і ще перед народженням Свого Сина з натхнення Святого Духа проголошена як “Мати Господа Мого” (Лк.1,43). Справді, Той, кого Вона зачала як людину від Святого Духа і хто став насправді Її Сином за тілом, є саме відвічним Сином Отця, другою особою Пресвятої Трійці. Церква визнає, що Марія справді є Матір’ю Божою (Богородицею). Вже у Святому Письмі знаходимо докази про віровизнання і найменування Препоблагословенної Діви – Богородицею. У пророка Ісаї йдеться про знак від Бога, що “діва зачала, і породить Сина, і дасть Йому ім’я Еммануїл” (Іс. 7,14) і повторено у Євангелії від Матея (1,23). Отже, Вона народить Сина і назве Його Еммануїл – Бог з людиною, а це означає, що Діва – народить вочлоченого Бога. Далі в Євангелії від Луки сцена Благовіщення показує велич Сина, який завдяки Марії прийняв на Себе людську природу. “Ось ти зачнеш у лоні й народиш Сина й даси Йому ім’я Ісус. Він буде Великий і Сином Всевишнього назветься” (Лк. 1,31-32). “Дух Святий зійде на тебе й сила Всевишнього тебе отінить; тому й Святе, що народиться, назветься Син Божий” (Лк. 1,35). Ці рядки стверджують те, що Діва народить не просто людського сина, а Сина Божого в тілі, тому Вона називається Богородицею.

Після того святий Лука описує, як Діва дає згоду стати Матір’ю Сина Божого і поспішає відвідати свою тітку Єлизавету, яка вже шостий місяць вагітна. Тоді, власне, коли прийшла Діва Марія, Єлизавета, натхненна Святим Духом, викликає сильним голосом: “Благословенна Ти між жінками й благословенний плід лона Твого. І звідкіля мені це, що прийшла до мене Мати Господа мого?” (Лк. 1, 41-43). Тут Єлизавета потверджує материнство Діви Марії, хоч могла би сказати “Мати Христа, Спасителя Мого”, вона наче бачила це з’явлене таїнство Марії – вочлочення Бога Слова. Саме з того часу почали називати Пречисту Діву – Матір’ю Божою, саме з перших днів ношення в Її лоні Сина Божого. Ще один доказ знаходимо в апостола Павла, який у листах до Галатів та до Тимотея називає Матір Господа нашого Ісуса Христа Божою Матір’ю або Богородицею. “Якже сповнився час, Бог послав Свого Сина, що народився від жінки, народився під законом.” (Гал. 4,4) і “А то річ певна, що тайна побожности – велика: Христос явився у тілі...” (І Тим. 3,16). З тлумачення Івана Дамаскина на ці рядки, бачимо, що посилає Бог Сина Свого Єдинородного від жінки, а не через жінку. “Родився в тілі, оскільки став людиною; не втілювався у створену наперед людину, як у пророка, – Сам суттєво і правдиво став людиною, тобто у Своїй Постаті дав постать тілу одуховленому душею словесною та розумною, Сам став для Неї Постаттю. Ось, що означають слова: народився від жінки!.. І власне, як могло Слово Боже бути під законом, якщо б не стало людиною нам подібною? Отож, ми справедливо й істинно називаємо Святу Марію Богородицею, бо саме це ім’я показує усе таїнство вочлочення”.

Великим оборонцем справи Богородиці став святий Кирило Олександрійський (+444р.), вихований на традиціях олександрійської школи, яка підкреслювала істотне поєднання Бога і Людини в Христі – одній Особі Слова вочлоченого. Святий Кирило називав Марію “опорою правдивої віри, на фундаменті якої стоять всі святині землі”. Зокрема у листі до єгипетських

монахів святий пише: “Дивуюся тому, що сьогодні багато хто став сумніватися: чи треба називати Святу Діву Богородицею? Але якщо Господь наш Ісус Христос є Бог, то як же не називати Богородицею ту Святу Діву, яка народила Його? Цю віру передали нам божественні учні Апостоли, хоч і не згадали в писаннях про саме найменування. Так думати ми навчилися від святих Отців”.

Іван Антіохійський (+441р.) також обороняв цей титул Марії, подібно й інші святі Отці та вчителі Церкви визнавали Діву Марію Богородицею, як: святий Афанасій Олександрійський, святий Григорій Богослов, святий Василій Великий, святий Іван Золотоустий, святий Григорій із Нісси, який зокрема казав, що хто не вірить в Боже Материнство Марії, є той поза Божеством. Ці всі правди виголошувались проти єресі, яку поширив Несторій. В чому ж полягала ця єресь? У листі до друга Іоанна Антіохійського писав: “чи думав я впасти в наклепи відносно чистоти своєї віри, я, який досі боровся з єритиками? Я знайшов свою Константинопольську Церкву розділеною: одні називали Святу Діву, яка народила тільки Бога – Богородицею, другі – яка народила тільки людину – людинородицею. Щоб примирити одних і других між собою, я назвав Її, яка народила Христа, Христородицею, оскільки це слово означає і одне, і друге – і Бога, і людину”. У 431 році в Ефесі було скликано собор, який торжественно проголосив Марію – Богородицею. Було зокрема проголошено: “Дуже віримо, що Господь наш Ісус Христос, єдиний Син Божий, правдивий Бог і досконала Людина, складений з розумної душі і тіла, роджений перед віками, народжений в останніх часах для нас і нашого спасіння з Марії Диви як Людина, є співістотний Отцю щодо Особи Божої і співістотний нам щодо людини. Оскільки настало поєднання двох природ, тому визнаємо одного Христа, одного Сина, одного Господа. На цій підставі без сумніву віримо, що Свята Діва є Матір’ю Божою”. Правду цю згодом підтвердив в 451 р. Халкедонський собор. Свою думку виголошує на цю тему і Тома Кемпійський: “Марія є справді Богоматір – матір’ю Спасителя, тому що в Ісусі, по суті, злучені Божество і чоловіцтво”.

Якже сталося, що Діва Марія стала Матір’ю Божою? Святий Людовік вважає, що з-поміж усіх людей Господь вибрав Діву Марію, аби Вона стала Матір’ю Його Сина, бо Вона “Благодатна” і гідна цього. “Бог Отець наділив Марію плідністю, доступною тільки непорочному сотворінню, аби зробити Її здатною народити Сина”. Церква визнавала, що Ісус був зачатий у лоні Диви Марії тільки силою Святого Духа, тобто “без чоловічого сімени”. Отці Церкви саме в дівичому зачатті вбачали, що це насправді Син Божий, який прийшов у людській природі. Святіший Отець Іван Павло II наголошує на тому, що Марія зачала Ісуса як “Слугиня Господня” (Лк. 1,38): “Не з похоті тіла, ні з волі чоловіка, але від Бога” (Ів. 1,13). Тома Кемпійський називає великим чудом зачаття від Святого Духа і народження з Диви Марії Ісуса Христа. Таке Різдво незрозуміле і неповторне. І далі говорить, що Марія Своїм материнством заслуговує “на невимовну славу і неописану хвалу, бо Ти носила в Своєму лоні і Непорочна народила Того, що Його цілий світ не може обійняти. Отим стала Ти більшою від цілого всесвіту”.

Євангеліє описує, як відбулося народження Ісуса. В той час вийшов наказ від кесаря Августа переписати всю землю (пор. Лк. 2,1-3). Пішов і Йосиф з роду Давида, мешканець Назарету записатися у місто свого походження, у Вифлеєм. З ним пішла і його заручена, що була вагітна, Марія (пор. Лк. 2,5). Йосиф, син Давида (пор. Мт. 1,20), був теслею (пор. Мт. 13,55), людиною убогою. Отож, не зумів знайти окремого помешкання, якого вимагав стан жінки. Забрало їм місця в заїзді, тому породила Марія Сина Свого первородного в стаєнці і поклала Його в ясла. Божественне тіло Богочоловіка зачалось Божественно і народилося Божественно. Діва здійснила народження, маючи духовну і святую радість. Вона не відчувала болю, оскільки це було незвичайне зачаття, без чоловіка, а завдяки тому, що Святий Дух Її отінив і поселився Всесвятий

в лоно Діви. Як свідчення безболісних родів є те, що сама народжує, сповиває та кладе в ясла (пор. Лк. 2,7). Не потребує чиеїсь допомоги, тому що не відчуває ніякого болю, який так властивий жінкам, які народжують своїх дітей, зачатих у беззаконнях. Мати Божа народила Життя і Подателя життя.

Сестра Я. Стабінська пише наступне про відносини Ісуса і Марії: “Марія любить Сина Божого як своє дитя. Споглядає на Нього з думкою Матері. Її “дума” є якоюсь особливою”, тобто її не можна описати людським розумінням. Материнство накладає на Марію ще більші заняття. Убога жінка ізраїльтянка вимушена працювати багато. То не легенда, що носила воду з криниці у глечик у голові. У Назареті воду черпали з єдиної криниці, яка до сьогодні називається “Криницею Діви”... Марія також пекла круглі хліби, готувала харчі, прала, прибирала. Але в Євангелії лише один раз згадується її при материнському завданні, коли Марія сповила Ісуса та положила в ясла (пор. Лк. 2,7). Годувала Його грудьми, пеленала та вкладала спати. Напевно, Йому співала”. Знаємо гарну українську колядку-колискову, яку часто співають на Різдвяні свята:

Спи, Ісусе, спи, спатоньки ходи,
Я Тебе му колисати, пісеньками присипляти.
Спи, Ісусе, спи маленький, спи, серденько, спи.

Спи, лелійко, спи, головку схили,
Тут на рученьки Марії, бач Вона Тебе леліє.
Спи, Ісусе, спи...

Спи, убогий, спи, рученьки зложи,
Йосифа ще не видати, несе хлібця Тобі дати.
Спи, Ісусе, спи...

Спи, терпіння, спи, очка зажмури,
Не питай, що колись буде, що зготують Ти хрест люди.
Спи, Ісусе, спи...

Спи, Ісусе, спи, а серце втвори,
Най при ньому спочиваю тут на землі і там в раю.
Спи, Ісусе, спи...

Так само каже святий Людовік, що “Марія кормила своїм молоком Бога вочлененого, живила Його, пеленала, виховувала, аж, врешті, принесла Його в жертву за нас”.

Слід також зауважити, що Марія є Приснодівою, тобто залишилася Дівою у зачатті, народженні Сина, бо воно “не порушило, а освятило дівичу чистоту”, Дівою, будучи вагітна, Дівою, коли годувала Його Своїми грудьми, Дівою завжди: усім Своїм єством Вона є “Господньою слугинею” (Лк. 1,38). Це урочисто було проголошено на I Лятеранському Соборі. Іноді еретики висували думку, що в Марії були інші діти; і справді: Яків і Йосиф, “Його брати” (Мт. 13,55), але це сини іншої Марії, учениці Христа (пор. Мт. 27,56), яка виразно називається “інша Марія” (Мт. 28,1). Йдеться про найближчих родичів Ісуса, згідно зі словами, відомими зі Старого Завіту. “Марія є тільки “Матір’ю Ісуса” (пор. Ів. 2,1), а Він – її Сином (пор. Мк. 6,3). Ісус віддає її в опіку улюбленому учневі (пор. Ів. 19, 26-27). Коли б мала Вона інших дітей, вони

були б зобов'язані Нею заопікуватися. В юдеїв на Сході “братами” називались двоюрідні брати”.

Марія завжди є Діва. “Якби Марія не була досконалою Дівою, не уподібнилася б у всьому тоді до Свого Сина, який вибрав і провадив дівственне життя. Не була би також досконалим типом Церкви, який з води і Святого Духа народжує для Христа потомство”. Святіший Отець Іван Павло II зазначає, що “Пречиста Діва Марія бажала завжди і в усьому бути відданою Богові, живучи в дівицтві. Слова: “Ось я Слугиня Господня” дають вираз тому, що своє материнство Вона прийняла й збагнула від початку як повне віддання себе, своєї особи, спасенним задумам Найвищого. Усю, отже, свою материнську участь в житті Ісуса Христа, свого Сина, Марія здійснювала аж до кінця в спосіб, що відповідав покликанню до дівицтва”. На Сході є звичай писати ікони та позначати три зірки на голові та раменах як символ Дівицтва перед Різдом, у Різдві та після Різдва.

Материнство Марії. Відносини Ісуса і Марії не проходили неочікувано, Ісус не здивував Матір своїм відходом чи страстями, Він Її до того приготував. Ісус нічого не робив всупереч волі Марії, Він лише виконував волю Небесного Отця, а Марія це пропускала через Своє серце. Ісус знав, що Марія мала права матері до дитини і Він їх шанував. У цей спосіб, говорить Святіший Отець, перше ніж відбулося Відкуплення, воно перейшло через серце Марії і стало актом Її волі – тому то йдеться про співвідкуплення людського роду. Зречення Марії відривало Її від єдиного Сина, але одночасно Вона ставала Матір'ю всіх тих, яких Христос мав відкупити. Це спричиняло входження Марії в духовне життя Сина, Його завдання, що ніби відривало Її від Нього – в новий спосіб єднало. “Марія тим більше ставала Матір'ю Христа, чим більше ставала матір'ю людей... Особистий розвиток Марії був надприродний і утотожнювався з розвитком подвійного материнства: Христового і загальнолюдського разом. В часі найвищого ступеня того розвитку відбулося Небовзяття Марії”.

Материнство Марії стосовно Церкви

Роль Марії у Церкві є невіддільною від Її єдності з Христом у ділі спасіння і ця єдність “виявляється від часу дівичого зачаття Христа аж до Його смерті”. Коли під час Благовіщення Марія сказала своє “Так”, Вона стала не тільки Матір'ю Христа історичного, але і цілого Християнства, “Матір'ю Церкви”. Святіший Отець наводить вислів святого Ансельма, що Марія тоді зачала всіх нас носити у своєму лоні. Отже, коли Марія стала Матір'ю Втіленого слова, тоді містично, в прихований спосіб утворилась Церква.

Так як між мамою і дитиною є щось схоже, так і між Церквою та Марією є багато подібного. “Марія є ідеальною фігурою, уособленням, архитипом Церкви... Марія стає також перед очима усіх як створіння найчистіше, найпрекрасніше, здатне “бути Церквою” як ніяка інша істота на землі”. Схожу думку висловлює і Медіка, що “Марія стала сформована через Христа як “фігура, тип” Церкви, оскільки є найсвятіша, найбільш відкрита, найближча до всіх, найбільш злучена зі всіма, бо отримала всіх нас як дітей, щоб бути нам Матір'ю назавжди”.

Під час II Ватиканського Собору Папа Павло VI урочисто проголосив, що Пречиста Діва Марія є Матір'ю Церкви, “тобто, Матір'ю усіх християн, так віруючого люду, як і пастирів”. Святіший Отець говорить у своїй Енцикліці, опираючись на вчення Собору, що Марія і далі “з неба продовжує своє материнське завдання стосовно членів Христових, щоб зроджувати й помножувати Боже життя в душах відкуплених людей”. Марія є в Церкві не тільки як Мати Христа, але і як Мати, яку Христос дав людині в особі апостола Івана. “Тому Пречиста Діва Марія своїм новим материнством в Дусі охоплює кожного й всіх у Церкві... і через Церкву. В цьому значенні Пречиста Діва Марія, Мати Церкви, є також Її зразком. Бо Церква – як вказав

Павло VI – “повинна брати з Богородиці Діви найсправжніший взір досконалого наслідування Христа”.

Святіший Отець пригадав також як взірець про вищість материнства Марії по відношенню до материнства Церкви. Марія є Матір'ю Бога і є Матір'ю Церкви, яка від Неї вчиться материнства. Сестра Я. Стабінська зазначає, що Марія не є вища від Церкви. Звертаючись до слів Івана Павла II, маємо тут на увазі, що “Марія – Столиця Мудрости, Мудрість створена вчила на своїх колінах Мудрість нестворену, втілене Слово. Переказала молодій Церкві, найбільше Євангелисту Івану, про любов того, “що бачили нашими очима” (1 Йо. 1,1), що було споконвіку. Але в Церкві Марія не посідає вчительського уряду. Це Церква... говорить про правдивість Її з'явлень і рідко визнає їх правдивість. Саме Церква має привілеї... визначати чи “наголошувати” певні акценти Її почитання”.

Як знаємо, після вознесіння Ісуса Христа Марія “Своїми молитвами підтримувала Церкву, яка народжувалася”. Також бачимо Її на молитві з апостолами і кількома жінками в часі зішестя Святого Духа (пор. Ді 1, 14). Отець Дервіль, говорить, що після вознесіння Ісуса Христа та зішестя Святого Духа, завдяки ревній праці Апостолів, розвивалася християнська громада. До цієї праці спричинилась і Найсвятіша Марія, яка була для перших християн найбільш милостивою і люблячою Матір'ю. З Її благословенням та молитовною підтримкою Апостоли здобували Ісусові світ. У свою чергу вірні отримували велику радість, полегшення в терпіннях, коли приходили до Матері Божої. Її “слова родили божественний вогонь, розм'якшували найтвердіші серця”. Тим самим, Марія заохочує і нас, якщо любимо Бога, старатися, щоб інші Його теж любили, хвалили – це буде найкращий доказ нашої відданості до нього. Папа Лев XIII називає Марію – вчителькою Апостолів, через “святість Її зразкового способу життя, Її авторитет, коли до Неї звертаються за порадою, Її доброту, Її здатність співстраждально втішати, і владу Її святої молитви, якою Вона оточувала з любов'ю первістків християнського світу, що викликає наше захоплення”...

Марія “виявилася Матір'ю Церкви, наставницею та царицею Апостолів, яким Вона жертвувала зі скарбу тих божественних слів, що зберігала у своєму серці”. Велике значення Марії у поширенні Євангелія. Папа наводить у своєму листі думки святого Кирила Олександрійського з цього приводу: “Через Тебе Апостоли проповідували народам спасіння..., через Тебе у всьому світі прославляється і вшановується дорогоцінний хрест..., через Тебе виганяються злі духи..., через Тебе повертається до правди кожна істота, заблукана в єресі ідолопоклонства, через Тебе віруючі хрестяться у Вселенській Церкві”.

У кінці Свого земного життя Непорочна Діва була взята до неба з тілом і душею, бо була збережена Богом від всілякої плями первородного гріха і Своїм святим життям заслужила називатися Царицею всесвіту. “У різдві дівство зберегла Ти, в успінні світу не оставила Ти, Богородице. Переставилася Ти до життя, будвши Матір'ю Життя. І молитвами твоїми рятуєш від смерти душі наші ” (Тропар Успіння Богородиці). На думку Святішого Отця Івана Павла II, Марія далі по-материнськи турбується про подорожуючу Церкву, хоч є в небі. Вона “безнастанно нагадує віруючим “таємниці” Свого Сина, прагнучи, щоб ті їх споглядали, а вони завдяки цьому могли виявити всю свою спасенну силу”. Так вважає і Папа Лев XIII, що дієвість Марії зросла ще більше, після того, як була взята до неба і “що Вона від того дня почала чувати над Церквою, бути з нами і як Мати, помагати нам”, будучи співвідкупителькою людського роду, стала “розподільницею всіх ласк, які розливаються із цієї тайни на всі часи”. Святий Людовік зазначає, що “одна тільки Марія відчиняє знедоленим дітям віроломної Єви ворота земного раю, аби у ньому споглядали Бога, знайшли надійний сховок від ворогів і, не боячись

смерти, могли споживати добірний плід дерева життя й добрі та злі вістки, п'ючи жадібно божественні води, бризгаючи щедро з вдячного фонтану ласк”.

У свою чергу Медіка вважає, що Марія найбільше від усіх спричинилася у будівництві Церкви. “Марія є особою, яка найбільше приводить до Ісуса в повній підпорядкованості Святому Духові і яка найбільше закликає до Отця, до жертви Христа, і видно це у розвитку євхаристійної побожності там, де є автентичний Марійний культ. Марія закликає до любови Отця і людей”. Маємо вчитися від Марії у будівництві Церкви: “через поглиблення віри, через вслухання, прийняття і пошану Слова Божого...”. Марія, зрештою, живе цілковито самовіддано, про це свідчать всі епізоди з Євангелії, коли відвідує тітку Єлизавету і товаришує їй впродовж трьох місяців (Лк. 1,56), коли сміливо заступається на весіллі у Кані Галилейській (Ів. 2,3) та героїчно стоїть під хрестом (Ів. 19,25). Ця динамічна постать Марії є взірцем Церкви, проектом нового життя у Христі... Добре сказано, що завдання Церкви є бути близько до всіх людей і до всіх народів, і що християнин повинен взяти на себе прагнення всіх людей, щоби служити їм в духу убогости, щоб “творити на землі родину Божу у правді, справедливості, надії”.

Ким є Марія для нас? Відповідаємо: Вона є нашою Матір'ю в порядку благодаті, оскільки “співпрацювала з ділом Спасителя через Свій послух, Свою віру, Свою надію, Свою гарячу любов, щоб душам було повернено надприродне життя”, починаючи від згоди, яку дала в часі Благовіщення і яку підтвердила під хрестом. Це материнство триває вічно, навіть після Успіння. Наша Небесна Матір і далі сприяє нам в отриманні дарів, які забезпечують вічне спасіння. “Тому Благословенну Діву величаємо в Церкві як Заступницю, Помічницю, Сподвижницю і Посередницю”. У своїй праці Медіка приводить думку кардинала Л. Суенена, який дає таку відповідь на вище поставлене нами питання, що Марія “є тою, яка своїм духовним материнством кличе нас до служби людям нашого часу; та, яка домагається наших уст, наших рук, наших рамен, щоб служили Її Сину, щоб разом з Нею несли Христа людям, котрі вмирають, котрі Його не знають. Є та, яка прагне, дякуючи нашій вірній та активній співпраці, ставати з кожним днем щоразу певніше Мадонною об'явлення світу, який наступає. Є Мадонною “об'явлення Христа: Марією, яка об'являє Христа”. “Хоче, щоб ми любили ближнього з Її делікатністю, з Її тактом та материнською витривалістю... Треба, щоби наша Марійна побожність... була зрозуміла та пережита як продовження Її власної діяльності”. Материнська роль Марії щодо людей аж ніяк не зменшує унікальної посередниці Христа, Свого Сина, а лише зміцнює зв'язки вірних з Христом, показує силу Її посередництва. Так висловлюється і Папа Іван Павло II, що “Марія вказує нам дороги Спасіння, дороги, які ведуть до Христа, Її Сина і до Його справи Відкуплення”. Якщо Христос є Дорога нашої молитви, то Марія вказує нам дорогу. Це підтверджує і Євангеліє, зокрема весілля у Кані Галилейській, коли говорить: “Що лиш скаже вам, – робіть.” (Ів. 2,5).

Марія – досконала молільниця Оранта, коли ми молимося до Неї, ми єднаємося разом з Її молитвою. Ми можемо молитися з Нею і до Неї. Молитва Церкви немов супроводжується молитвою Марії. Вона ж поєднана з Нею в надії. Велику силу має Марія, вважає Тома Кемпійський, бо “у різних обставинах життя Вона заступається перед Своїм Сином, аби випросити милосердя для грішних... Так, отже, нехай кожний християнин шукає притулку близько Марії, якщо хоче врятуватися від занепаду на цьому світі та бажає доплсти до пристані вічного спасіння”. Подібно вважає і святий Людовік, що вірні Марії пізнають велич Володарки та з любов'ю посвячуються Їй. “Відчують Її солодощі, материнські пестощі та ніжно любитимуть Її. Будуть вдаватися до Неї у всьому, як до Своєї улюбленої Заступниці й посередниці в Ісусі Христі. Зрозуміють, що Вона найлегша, найкоротша й найдосконаліша дорога, якою можна дійти до Ісуса Христа”.

Яка ж роль Марії у Церкві? Велика, на думку Томи Кемпійського, бо Пресвята Діва заступається і просить за нас, а Ісус – Посередник, що платить за нас. Але просьба Пречистої Діви Марії, навіть як Заступниці, це велика сила, бо Марія найкраще підносить наші душі. “Завдання Марії в Церкві – давати натхнення краси, зсилати на нас дари та творити поезію... Релігії, в яких не процвітає культ Марії, холодні та позбавлені благодаті. Тому Церква називає Марію “Причиною нашої радості”. Дуже поділяємо цю думку, бо відчули в житті, спілкуючись з людьми інших віросповідань (Свідки Єгови чи протестанти) пустоту в очах, брак чогось, а їм, власне, бракує Марії – нашої Небесної Матері, Її любови та солодкого перебування з Нею.

Святий Людовік, опираючись на вчення святих Бернарда, Бернардина, Бонавентури та інших, говорить про могутність Діви, “що Її молитви та прохання мають надзвичайну силу в Бога, який не суперечить ніколи проханням Своєї улюбленої Матері, бо Вона завжди покірна і згідна з Його волею”. І далі розважає святий Людовік, що Бог Син заповів все, що здобув Своїм життям і смертю, Своїй Матері, всі заслуги, чесноти і зробив Її скарбницею усього. Крім того, Марія стала Його потаємним каналом, через який ніжно та щедро пропливає струмок Його милосердя. “Бог Дух Святий обрав Марію дарохранительницею Своїх дібр, завдяки чому тільки Вона одна розподіляє усі ласки і дари кому захоче, скільки захоче, як захоче..., бо за волею Божою, ми все маємо через Марію. Так залишилась збагаченою, возвеличеною та пошанованою Всевишнім та, котра протягом усього Свого життя прагнула бути вбогою, укритою й приниженою... Так вважає свята Церква, а з нею Отці Церкви”.

Святіший Отець Іван Павло II у своїй промові в Ченстохові 4 червня 1979 року сказав, що Марія з’явилась нам в особливий спосіб як Матір, що Вона не тільки чекає на своїх дітей у власному домі, але йде за ними всюди, де живуть, працюють, творять свої родини, де є прикуті до ліжка... Марія приносить нам надію вже під час Благовіщення. Святіший Отець наводить виклик Папи Павла VI, який назвав Богородицю в наші важкі часи “Початком кращого світу”. Цю таємницю почув і лицар Непорочної – благословенний Максиміліан Кольбе. На завершення Папа благословляє всіх тих, які приймають Марію від усього серця. Святіший Отець potwierджує слова кардинала Августа Хлонда, який вмираючи казав: “Перемога, коли прийде, то прийде через Марію...” Папа говорить: “Христос переможе через Неї, бо хоче, щоб перемоги Церкви у сучасному і майбутньому світі єдналися з Нею”. Як знаємо, цей вислів є підтверджений вже тоді, коли 13 травня 1981 року в нього стріляв терорист. Смертельну кулю відвернула Мати Божа Фатімська, яка 13 травня 1917 року з’явилася трьом дітям у Португалії. Третьою таємницею, яка була об’явлена Лукії, було врятування життя Папи Івана Павла II – і це була перемога Христа через Марію.

Могутньо звучить як пророцтво твердження святого Людовіка, що “сила Марії над усіма дияволами засяє передусім в останні часи, коли сатана чигатиме на Її п’яти, тобто на Її покірних слуг та вірних дітей, яких Вона надихає до боротьби з ним. В очах світу будуть вони малими та бідними, пониженими, переслідуваними, як п’яти, у порівнянні з іншими частинами тіла. Натомість сповняться вони ласкою Божою, яку їм Марія щедро роздаватиме, здобудуть шану і піднесуться в святості та разом з Марією розтрощать голову сатани і спричинять тріумф Христа... На запитання: ким будуть ті слуги, раби й діти Марії? Святий відповідає: “...будуть це справжні учні Ісуса Христа... Будуть мати в устах двосічний меч Слова Божого (Еф. 6,17), на плечах нестимуть закривавлене знамено Хреста, в правій руці – Розп’яття, у лівій – Вервицю, святі Імена Ісуса й Марії – в серці, а скромність й умиртвлення Христове – в усій своїй поведінці”. Коли це станеться? Святий відповідає: “Одному Богові відомо”. Як бачимо, все зводиться до перемоги Христа через Марію.

РОЗДІЛ 2

Підстави досконалої побожності

У цьому розділі детально розглянемо в чому ж полягає досконала набожність до Пречистої Діви Марії, запропонована святим Людовіком. Вона є необхідна, оскільки на думку ревного почитателя, Марія є потрібна людям для досягнення кінцевої мети вічного спасіння і тому аж ніяк не слід прирівнювати набожність до Пречистої Діви Марії з набожністю до Святих, наче вона необов'язкова чи надобов'язкова. Далі Монтфорт звертається до побожного вченого отця Суареца із Товариства Ісуса та богобоязного Юстуса Ліпсіуса, ректора з Лювена, які у свою чергу опираються на вчення Отців Церкви: св. Августина, св. Єфрема із Едеси, св. Кирила Єрусалимського, св. Івана Дамаскина, св. Бернардина, св. Томи, св. Бонавентури та інших, які говорять, що набожність до Пресвятої Богородиці обов'язкова до спасіння. Якщо хтось не відчуває до Неї любови, то це знак прокляття, і навпаки, якщо людина цілковито себе віддала Марії – це незаперечна ознака вибраности. Таку думку висловив і Лицар Непорочної – святий Максиміліан Кольбе, як правдиво говорять святі, що неможливо загинути тому, хто почитає Діву Марію, що “любов до Матері Божої є ознакою вибраности до неба”. Також святий Людовік стверджує: “якщо набожність до Марії потрібно всім до спасіння, то тим більше є вона конечно необхідна покликаним до виняткової досконалости”. При цьому, Святий виділяє п'ять правд, на яких полягає набожність:

Перша правда – “Спаситель наш, Ісус Христос, істинний Бог і Чоловік – кінцева мета всіх наших молитов, інакше стануть вони хибними й оманливими”. Далі святий аргументує чому Ісус, “бо тільки у Ньому живе повнота Божества, ...ласк, ...чеснот і досконалости; Він – єдиний Учитель..., єдиний Голова..., єдиний взірєць..., єдиний Лікар,...єдине Життя...”. Про це говорить Папа Пій VI у своєму зверненні: “Вельми важливо, щоб молитви до Пресвятої Марії чітко виражали істотне для Марії тринітарне і христологічне знамення Діви”.

Святий Людовік, роздумуючи про цю першу правду, говорить, що ця набожність ще більше наблизить нас до Христа. З боєм звертається до католиків, які “сухо, безплідно й байдуже” тлумачать про Ісуса і Марію, не заохочують до культу Матері Божої чи йому сприяють, бо наче це відверне від належного пошанування Ісуса. А потім ці роздуми закінчує такими словами: “Нехай не сподівається Божого милосердя той, хто ображає Його Матір”.

Друга правда – полягає у тому, що “ми – абсолютна власність Ісуса та Марії”, як говорить Святе Письмо – чого Ісус прагне від нас, своїх сотворінь? – “створені у Христі Ісусі для добрих діл” (Еф. 2,10). І це підтверджує Катехизм Тридентського Собору, називаючи нас – рабами Христовими. Далі святий приводить роз'яснення між слугою та рабом, що раб належить господарю цілковито, безкорисливо (без винагороди), не залишаючи його ніколи (його життя в руках господаря), і, зрештою, належить господарю назавжди. Далі приводить цікаву думку, що оскільки через гріх ми стали невольниками сатани, але вже через святе Хрещення – стаємо невольниками (рабами) Христовими. Звертається Святий і до Отців Церкви, які висловлюються про те, що слід стати люблячим сином – невольником Пресвятої Діви, щоб потім стати рабом Христа, бо як каже святий Бонавентура, що Пресвята Марія – це дорога, яка веде до Христа. Врешті сам Христос скористався цією дорогою, щоб прийти до нас.

Третя правда – “Щоб досягнути досконалості, яку неможливо набути без єдності з Ісусом Христом, вкрай необхідно ґрунтовно очиститись від усього злого”. Тома Кемпійський також підкреслює, що, “коли хочемо бачити із Марією Ісуса, то нам слід очиститися і бути побожними”.

Потім святий Людовік детально описує, як це можна зробити: по-перше – пізнати нашу немічність, мінливість та наші гріхи; по-друге – щоб панувати над собою, слід умиротворюватися;

по-третє – слід вибрати такі молитви до Пресвятої Діви, які нас освячують та надихають до умиротворення.

Четверта правда – “Щоб досягнути досконалості, не слід наближатися до Бога безпосередньо, лишень з допомогою посередника”. Тим посередником, звичайно, є Ісус Христос, але, щоб йти до Ісуса, маємо мати “посередника в самого посередника” і цю милосердну місію може найкраще виконати Пресвята Діва, оскільки “через Неї Христос прийшов до нас, через Неї маємо йти до Нього”. II Ватиканський Собор, опираючись на послання апостола Павла, зазначає, що один є посередник між Богом і людьми – чоловік Христос Ісус (пор. I Тим. 2, 5-6), а материнська служба Марії не тільки не зменшує цього єдиного посередництва Христового, але показує його силу, як і також помагає безпосередній злуці вірних з Христом. Святіший Отець Іван Павло II подібно зазначає: “Материнське посередництво Марії не затьмарює єдиного і досконалого посередництва Христа”.

П’ята правда – “Нам безмірно важко, з огляду на нашу слабкість й каліцтво, зберігати отримані від Бога ласки та скарби”, бо наші тіла, в яких є ті скарби, як ті глиняні посудини, готові розбитися (пор. II Кор. 4,7) та, крім того, в будь-який момент можемо їх втратити через гріх та напади диявольські. Тому, радить святий Людовік, віддати (довірити) ці скарби Діві могутній та вірній.

Крім того, Святий, щоб застерегти від злого духа – шахрая та фальсифікатора, приводить розрізнення між фальшивими та правдивими молитовними практиками і хоче, щоб людина мала змогу вибрати найдосконалішу, найбільш освячуючу набожність до Пресвятої Діви. Є сім фальшивих набожностей: 1) почитателі-критики, які нічому не вірять, все критикують і тим відштовхують від почитання доброї Матері; 2) почитателі-скрупульозники, які бояться надмірно почитати Марію, бо це віддалить від Господа Ісуса; 3) поверххневі, які віддаються лише зовнішнім практикам; 4) самовпевнені, які хибно почитають Матір Божу і потопають у гріхах; 5) непостійні, які змінюють свої побожні практики або під впливом спокуси, або занедбують їх; 6) почитателі лукаві, які приховують свої гріхи й погані звички під плащем Діви; 7) нарешті корисливі, які звертаються до Діви Марії, щоб позбутися тілесних терпінь, або випросити дочасні блага.

Правдива побожність, як вважає Монтфорт, має бути *внутрішня*, яка “витає у думці та серці, виникає зі справжньої поваги та любови” до Діви Марії; *ніжна* – тобто сповнена довіри дитини до найкращої Матері, “кличе добру Матір на поміч кожної миті, будь-де, будь-коли”; *свята* – “побуджує остерігатися гріха і наслідувати чесноти Марії”, які ми вже описали вище; *постійна* – “утверджує душу в добрі, не даючи занедбувати побожні практики. ...людина, щиро віддана Пресвятій Діві, не буває мінливою... Упавши, знову підіймається, простягаючи руки до своєї доброї Матері”. Коли ж не відчуває насолоди у молитві, а це є можливе (такий час у духовному житті називається посухою), не засмучується, бо справжні шанувальники Марії та Ісуса живуть вірою, а не емоціями; *безкорислива*: служить Цариці не задля якоїсь вигоди (отримати спасіння душі, здоров’я тіла), а виключно, бо “добре є Їй служити, а через Неї – Богові...” При цьому, “за свої служіння нічого не вимагає взамін”. А Тома Кемпійський заохочує, що служба Марії не є тяжкою, задоволююю, а навпаки приємною, повною щастя, охочою. Служити Марії – діло велике і корисне до спасіння.

Практика досконалої набожності до Пресвятої Діви включає внутрішні та зовнішні практики. Спочатку назвемо найважливіші внутрішні. Почитати Марію як гідну Матір Бога, шанувати понад усіх інших Святих, бо Вона перша після Христа – Богочоловіка. Про це говорить і II Ватиканський Собор, що “Марія, Божою ласкою, після Свого Сина, понад усіх ангелів і людей вивищена, слушно вшановується в Церкві окремим почитанням як Пресвята

Божо Матір, що мала участь у таїнствах Христових. І то від найдавніших часів Пресвята Діва почитається як “Богородиця”, до покрову якої вірні молитовно прибігають в усіх небезпеках та потребах”. Розважати Її чесноти, ласки та вчинки; захоплюватися Її величчю; складати Їй акти любови, поклоніння й подяки; звертатися до Неї від усього серця; віддаватися Їй та єднатися з Нею; діяти із наміром подобатися Їй; розпочинати, виконувати і закінчувати будь-які справи через Неї, з Нею і для Неї, щоб їх вершити через Христа, з Христом, в Христі і для Христа – нашої кінцевої мети. Тома Кемпійський подібно зазначає, що “добре та безпечно ходить той, хто носить Марію у своєму серці”.

Так подібно і декілька зовнішніх практик тут опишемо. На думку Святого, є такі основні: записуватися до Її товариств і належати до Її згромаджень; вступати у монастирі, встановлені на Її честь; прославляти Її, давати милостиню на Її честь, а також жертвувати пости й умиртвлення тіла та душі; носити на собі Її символи: параман, вервицю, розп’яття і медалик; відмовляти Святу вервицю цілу (з 15 десятків, тепер з 20), чи частину (з 5 десятків, які уособлюють 5 радісних, 5 страсних і 5 славних таїнств). Слід тут сказати, що Святіший Отець проголосив ще 5 Світлих Таїнств.

Можна також відмовляти Вервицю, складену із шести чи семи десятків, як згадку про роки, котрі Пресвята Діва прожила на землі. Або скористатися малою вервицею до Пресвятої Володарки, яка складається з трьох “Отче наш” і 12-ти “Богородице Діво” для вшанування Її корони із 12-ти зірок, тобто Її привілеїв, або відправити молебень чи акафіст до Богородиці, чи 14-ть “Отче наш” і “Богородице Діво”, аби вшанувати Її чотирнадцять радостей, а також інші молитви, гімни і церковні пісні, відповідно до церковного свята року. Співати пісні на Її честь. Так заохочує і Тома Кемпійський: “Співаймо славні гімни та пісні на Її честь у святкові дні Марії. Прийди перед Її престіл, перед Її ікону, схили голову, стань перед Нею на колінах так, неначе б ти бачив саму Матір Божу перед собою”. Щоранку, стоячи навколішках, вклонися Їй, кажучи 60 або й 100 разів “Богородице Діво”, аби за Її посередництвом випросити у Бога ласку вірності волі Божій упродовж дня, а ввечері – аби виблагати через Неї прощення всіх гріхів, вчинених за день. Слід опікуватися Її згромадженнями, прикрашати Її вівтарі, увінчувати і завітчувати Її ікони. Постійно носити Її образок з собою, як переможну зброю у боротьбі зі злим духом. Малювати Її ікони і встановлювати їх в церквах та домівках. Жертвуватися Їй особливо і урочисто.

Отець Дервіль, подібно заохочує часто звертати до Марії свої уста та серця, наслідувати Її чесноти, давати милостиню, постити та робити умиртвлення. Разом з Марією приступати до святих таїнств, відвідувати святі місця, де Вона з’явилась, як також чудотворні ікони, з яких Небесна Матір помагає своїм дітям на цій долині сліз.

З усіх побожних практик святий Людовік заохочує нас до найбільш освячувальних для душі, бо вони краще очищають від самолюбства та зарозумілості, вірно плекають душу в ласці, і ласку в ній, легше та досконаліше єднають з Ісусом Христом, приносять Богові більше слави, душі – освячення, а ближньому – користи. Однак не всі зрозуміють його та будуть практикувати, говорить Святий, лише ті, яким Дух Христа її виявить, тоді Сам і попровадить.

Суть, причини та результати побожного життя

А. Спробуємо тепер пізнати та зрозуміти суть справжнього почитання Пресвятої Діви, яке ще носить назву “Святе рабство Любови”. Святий Людовік виділяє справжні та несправжні почитання, які ми вже вище частково описали. Серед справжніх виділяє три види: почитання без особливих подвигів благочестя – коли виконуються обов’язки християнина, остерігаються тяжкого гріха, більше діють зі страху, ніж з любови, моляться і почитають Божу Матір, але не

надають цьому особливого значення; почитання з особливими подвигами благочестя – коли відчувають до Пресвятої Богородиці особливу довіру, любов і трепетне благоговіння, що в свою чергу спонукає шанувальників об'єднуватися в різні молитовні товариства Вервиці, Параману, почитати ікони, фігурки Матері Божої, молитися на вервиці, але і воно, на думку Святого, не є досконале; досконале почитання – це Святе рабство Любови.

“Сутність цього почитання полягає в тому, що ти стаєш рабом Любови, усе життя своє посвятивши Пресвятій Богородиці. Віддаючи себе повністю, як раба, Пречистій Діві Марії і Господу Ісусу Христу в Ній, ми здійснюємо усі свої справи з Пречистою Дівою Марією, в Пречистій Діві Марії, через Пречисту Діву Марію і для Пречистої Диви Марії”. Подібно навчає Тома Кемпійський, кажучи, що вірний слуга Марії має певні обов'язки, а це насамперед вибрати Марію за Матір, заступницю та вірець і все робити з Марією: веселитися, розважати, носити Ісуса на руках, жити в Назареті, стояти біля Хреста, плакати за Ісусом...

Святий Людовік говорить, що глибиною цієї жертви є повністю віддати себе в руки Матері. Для цього слід вибрати якийсь день для посвяти і добровільно, без будь-якої спонуки, повністю пожертвувати заради Любови свої тіло і душу; усі зовнішні блага – дім, родину, прибутки; внутрішні блага душі, – як заслуги, дари благодаті, чесноти і справи, які здійснюємо з наміром надолуження за гріхи. Тут треба зауважити ту особливість даної жертви, яку приносимо Господу Ісусу Христу через Пречисту Діву Марію, що віддається усе найдорожче, чим володіє душа, цього не знайдемо в жодному монашому чині. Бо, як роз'яснює Святий у своєму трактаті, в монастирях жертвуються Богові різні земські добра, даючи обітницю убогства; добра тіла через обітницю чистоти; вільну волю через обітницю послуху, а іноді особисту свободу через обітницю самозречення. Але ніхто не зрікається права розпоряджатися вартістю своїх добрих діл, як і також не позбавляється заслуг і задосить учинення.

Сутність цієї жертви полягає в тому, що самим собі ми вже не належимо, відмовляємося визначати силу і значення своїх молитов, милостині, подвигів умиртвлення плоті, справ, які здійснюємо з наміром надолуження за гріхи. Все це віддаємо Пресвятій Богородиці, тільки Вона може ними розпоряджатися, чи то для слави Божої, чи для звільнення душі з чистилища, чи для навернення якогось грішника. Але це робиться, щоб Пресвята Богородиця всі ці заслуги зберегла, примножила та прикрасила, щоб Вона їх застосувала на Свій розсуд. Якщо ж ми хочемо комусь допомогти молитвою, милостинею, повернути на праведний шлях, то повинні покірно просити про це Її і, не знаючи Її волі, заздалегідь погодитись на Її рішення. Далі Святий говорить, що щасливі є ті, які добровільно присвячуються Ісусові через Пречисту Діву Марію, стаючи рабами Любови, скинувши з себе після святого Хрещення тиранічне рабство сатани.

У своєму трактаті Монтфорт наголошує, що цю набожність можна ще назвати досконалим відновленням обітниць, даних при святому Хрещенні. Кожен християнин був перед Хрещенням невольником сатани. У тайні святого Хрещення ми власними устами, чи устами хресних батьків урочисто зрікаємося сатани, усіх його діянь (обернені до заходу, до дверей храму), і коли повертаємося до престолу, то обіцяємо служити Господу Ісусу Христу, обираючи Його своїм Учителем та Володарем, аби стати Його невольником з любови. Теж саме робимо через цю набожність: відрікаємося сатани, гріха, самих себе і, що відрізняє та, в свою чергу, вдосконалює, цілковито віддаємося Ісусові через руки Марії. Робимо це особисто, добровільно та свідомо, ніхто за нас це не робить. Ця набожність відрізняється ще й тим, що посвячуємо Господові заслугу своїх добрих вчинків. Святий наголошує разом з іншими богословами, що обітниця, складена під час Хрещення, є найбільша і найголовніша, тому причину безладу у світі, морального падіння серед християн слід шукати в недостатній обізнаності з обов'язками, даними при святому Хрещенні. Синод в Сенс радить усіляко заохочувати християн

відновлювати хресні обітниці. Подібно і Катехизм Тридентського Собору закликає священників настановляти вірних так, щоб вони зрозуміли, що повинні назавжди віддатися і посвятитися, немов невольники, нашому Відкупителеві та Господеві.

Хтось може закинути, що коли все віддати Ісусові через руки Марії, то ніяких заслуг з наших молитов, жертв у нас не залишається і нас чекають муки чистилища. Але Монтфорт таким боягузам відповідає, що Христос і Пресвята Діва ніколи не дозволять наздогнати і перегнати Себе у Вдячності. Невже ці щедрі та безкорисливі душі будуть суворіше покарані у потойбічному світі за те, що вони щедріші та безкорисливіші за інших? “Та ні ж бо!” – відповідає святий. Саме з такими душами Господь та Його Пресвята Матір поступають як найщедріше як у цьому, так і в потойбічному світі.

Б. Тепер коротко розглянемо причини, які роблять цю набожність гідною до розповсюдження. *Перша причина* – неможливо уявити собі більш піднесеного заняття, ніж служба Богові. Той, хто служить Господу, є найщасливішим та найбагатшим чоловіком на землі, бо, нічого собі не залишивши, повністю посвятився службі Цареві через руки Його Матері. Подібно навчає Тома Кемпійський, який у своїх роздумах радить, щоб Ісус та Марія були для нас єдиними приятелями, бо інакше мандруємо без проводу, втрачаючи відчуття душі.

Друга причина – вказує на важливість цілковитої посвяти Найсвятішій Діві Марії, щоб тим самим досконаліше належати для місійної діяльності зрілим чоловіком, незалежним від будь-кого, а прийшов в образі немінного маленького Дитятка, відданого під опіку Своєї Матері. Тим приніс Богові Отцю більше слави, ніж якщо б усі ці тридцять років вершив чуда, тлумачив Слово Боже чи навертав людей. Отож, сам Христос навчає нас підкоритися Діві Марії. Ось як про це сказав Тома Кемпійський: “Це та сама твердиня, до якої ввійшов Ісус, щоб, наче панцир, прийняти від неї тіло і прогнати геть князя темноти. І ти також увійди в цю твердиню, щоб мати захист перед тими, які нападають на тебе. Перебувай під покровом Диви Марії; Вона захистить тебе Своїми материнськими руками”.

І зрештою, сама Пресвята Трійця заохочує нас посвятитися Марії, бо неможливо є обходитися без Диви Марії. II Ватиканський Собор у Догматичній Конституції про Церкву зокрема про це говорить так: “Бог Отець тільки через Неї дав і дає Свого Сина, через Неї уділяє Свої ласки. Син Божий у Ній сформувався для усього людства, ...тільки через Неї уділяє Свої заслуги і чесноти. Дух Святий саме у Ній започаткував Ісуса Христа, саме у ній формує члени Його Містичного Тіла, саме через Неї уділяє Свої дари і ласки”. Бог бажає, щоб ми все мали через Пречисту Діву Марію, бо часто ми є недостойними отримати дари та ласки. Це в свою чергу буде виражати нашу покору, яка є дуже милою в Божих очах. Тобто ми не безпосередньо приходимо до Господа, а через покровительство Пресвятої Богородиці, “щоб стати перед Богом, чи змогти промовити до Нього, чи наблизитись, чи скласти Йому жертву, чи злучитися з Ним і Йому посвятитись”.

Третя причина – Пресвята Марія, Матір, повна ніжності та милосердя, бачачи, що людина Їй посвятилася і позбавила себе усього найдорожчого, аби прикрасити Її, навзаєм віддається цьому ревному шанувальнику. “Занурює її в безодню Своїх ласк, прикрашає Своїми заслугами, підтримує її Своєю силою, просвічує її Своїм світлом, запалює Своєю любов’ю, уділяє Свої чесноти, покору, віру, чистоту та інше, стає її заступницею, її дорогоцінним “усім” в Ісуса”. Тобто, як душа належить Марії, так і Марія належить тій душі. Крім того, Добра Матір Своїми пречистими руками очищає наші добрі вчинки від усіх недоліків, прикрашає їх Своїми заслугами та чеснотами, не приховує нічого Собі, а завжди прославляє Бога: “Величає душа Моя Господа” (Лк. 1,46). Що важливо, Ісус ніколи в нічому Їй не відмовляє, бо Вона “володіє

таємницею здобуття Серця Божого” (пор. Ів. 2,1-5), Вона навіть за найбільш нужденним заступається.

Четверта причина – практикуючи вірно цю набожність, перетворюємо вартість усіх наших добрих вчинків на найвищу прославу Бога. Правда, мало хто цим переймається, одні не розуміють для чого це потрібно, інші не знають, у чому полягає сутність найвищої слави Божої, а є такі, що байдуже до неї ставляться. А коли ми всі заслуги поручаємо Пресвятій Діві, то Вона знає, як шукати найвищу славу Бога.

П’ята причина: “ця набожність – легка, коротка, досконала і надійна дорога, яка веде до з’єднання з Господом”. Тома Кемпійський зазначає: “О Мати, Ти дала Йому Своє тіло, тож без Твоєї помочі ми не зможемо Його бачити.... Тільки через Тебе ми маємо доступ до Сина, а від Сина – до Вітця. Тому покажи мені Ісуса; Він наповнює мою душу”. Дорога Марії є лагідна та спокійна, хоч і будуть зустрічатися на ній труднощі, які треба подолати, але ця Найкраща Матір зуміє допомогти, “світючи їм в темряві, розраджуючи в сумнівах, підтримуючи в боротьбі і труднощах”. Таким чином, ця дорога до Ісуса стає шляхом з троянд і меду. Багато святих її вибрали і не помилилися (як св. Єфрем, св. Іван Дамаскин, св. Бернард, св. Бонавентура, св. Франциск Салезій), ті ж, що не ступили на цю стежку або зійшли напівдорозі, зазнали врешті тяжких випробувань та великих небезпек. Але часто можна побачити, що ті, які практикують дану набожність, наражаються на великі випробування на відміну від тих, що не так сердечно Їй віддані. Чому так? Святий відповідає, що вірні слуги дійсно отримують найщедріші ласки та привілеї, себто хрести. Але Марія “споряджає хрести Своїм слугам, наповнює їх солодкістю Своєї материнської доброти і змашує їх чистою любов’ю”. Тому слуги приймають їх радо, бо “гіркі на смак горіхи, заправлені цукром, перетворюються на солодкі”, як каже святий, Марія – це солодка приправа хрестів.

Подібно зауважує Святіший Отець Іван Павло II: “Найсвятіша Марія є милостивою Утішителькою в особистих фізичних та моральних муках, які пригнічують та дусять людство. Вона знає наші муки та терпіння, бо Сама терпіла від Вифлеєму до Кальварії: “та й тобі самій меч прошиє душу” (Лк. 2,35). Марія є нашою духовною Матір’ю, а матір завжди розуміє своїх дітей і потішає їх в муках”. Тобто, говорить Папа, що тут йдеться про потіху в глибшому значенні цього слова: Вона повертає сили людському духові, освічує, зміцнює віру, перетворює її на довірливе уповання на Провидіння і духовну радість. Крім того, ця набожність сприяє тому, що до Ісуса йдемо кроком велетня, без падінь, без зречень, бо все з допомогою Марії. Святий Людовік наголошує, щоб обирати непорочний шлях Марії, бо Сам Христос через нього прийшов, спочатку скрито, а другий раз прийде вже у славі. Монфорт говорить також про те, що ця набожність не нова, згадки про неї знаходимо вже 700 років тому, її практикували такі відомі постаті, як святий Одільйон, благословенний Марінус, отець Симон де Рояс, отець Станіслав Феніцький та інші, що ревно присвячували себе Пресвятій Діві.

Шоста причина – ревним почитателям ця набожність забезпечує: велику внутрішню свободу, волю дітей Божих (Гал. 5,1-13; 2 Кор. 3,17); звільняє нас від усякої скрути, страху, підлабузництва і всього того, що може душу гнітити і одурманювати; наповнює серце святою вірою в Бога і бажає бачити в ньому Отця; збуджує в них чуйну, синівську любов.

Багато ще можна говорити, але важливо, як сказала свята Цецилія до Агнеси: “Щасливими є вірні невільники Цариці Неба, вони відчуватимуть справжню волю. Тобі, Маріє, служити – означає бути вільною”.

Сьома причина – завдяки цій набожності можемо допомогти нашим ближнім, оскільки “даємо згоду, аби усе, що ми здобули чи здобудемо аж до смерті, було віддано у розпорядження Матері Божої для навернення грішників, або для визволення душ з чистилища”. Це буде

достойним вчинком справжнього учня Ісуса, бо це свідчення любови до ближнього. Святий Людовік говорить, що навернення грішника чи визволення душ із чистилища – це нескінченне благо, більше за створення неба і землі, бо “відроджує душу, наснажену Богом”. Слід також зауважити, що наші вчинки, проходячи через щедрі та жіночі руки Марії, ще більшої набирають ваги, послаблюючи гнів Божий і наділяють ближнього Його милосердям.

Восьма причина – ця набожність до Богоматері заохочує нас до виховання у чистоті та вірності. Святий Людовік, роздумуючи, чому так багато душ потрапляють у гріх чи втрачають ласки, каже, що часто люди слабкі, зіпсуті, нестійкі надіються на себе, розраховують на власні сили і думають самі захистити скарби ласк та заслуг. У даній набожності ми все доручаємо Пресвятій Діві, яка мало того, що все зберігає, але ще й примножує “всупереч бажанням сатани, світу і тіла, які намагаються усе це знищити”. Далі Святий радить прив’язатися до Неї як до міцного якоря і міцно триматися за нього, тоді не здолають нас бурхливі хвилі цього світу, не затоплять наших скарбів, бо ми віднайдемо у Ній притулок, як у Носовому Ковчезі. Ще відкриває велику таємницю: “Не вкладайте золота вашої любови, срібла вашої чистоти, джерел ласк небесних, вина ваших заслуг і чеснот до дірявого мішка, чи в стару і поламану скриню, чи в зіпсуту і затхлу бочку”, бо можуть пограбувати злодії чи можемо самі своєю недосконалістю зіпсути дари Божі. Монтфорт радить, щоб ми все склали та влили у Серце Марії, бо, як сказав святий Іван Дамаскин, “...набожність до Марії – це моє спасіння, дане від Бога тим, яких Він прагне спасти”. Так potwierджує і II Ватиканський Собор: “Мати Ісуса присвічує народові Божому на його шляху, як знамено певної надії та потіхи”.

В. Чудесні результати набожності:

1. Святий запевняє нас, що як будемо вірно практикувати цю набожність, то отримаємо прекрасні плоди. Насамперед пізнаємо нашу зіпсованість та нездатність чинити добро, тому почнемо себе зневажати, а не інших, полюбимо приниження. Поки покірنا Марія не поділиться з нами глибокою покорою, не вчинимо поступу;

2. Пресвята Діва дозволить нам брати участь у Своїй вірі, яка тут, на землі, усіх перевищувала;

3. Марія уділить ласку чистої любови, викине з серця усілякі сумніви, страхи. Таким чином, не буде у нас почуття страху перед Богом любові, бо тепер Він стане для нас люблячим Батьком, якому ми схочемо весь час подобатись, якщо ж образимо, то зразу перепросимо та простодушно простягнемо до Нього свої руки і будемо далі до Нього прямувати.

4. Пресвята Діва наповнить нас великою довірою до Бога і до Неї: не наблизимся до Ісуса без Марії; за те, що все Їй пожертвували, уділить нам Своїх чеснот, занурить у Свої заслуги, щоб ми могли вже довіряти та служити Богові, подібно, як Вона (пор. Лк. 1,38); оскільки віддаємося Їй з тілом та душею, то Вона найщедріша теж навзаєм віддається нам. Тому можемо сказати за Святішим Отцем: “Увесь Твій”. Збільшиться у нас довіра до Неї, менше станемо собі довіряти, бо Вона стане нашим скарбом.

5. “Душа Пресвятої Діви з’єднається з твоєю, щоб прославляти, любити та почитати Христа, а Її дух поглине твій дух, щоб втішатися в Господі, Спасителі своїм”. Коли цей час настане? “Святий Людовік каже: Вік Марії настане, коли душі втратять власний образ і стануть відбитками Марії, коли пізнають і будуть практикувати набожність, яку Він голосить: “Нехай прийде Царство Твоє, Господи, нехай прийде Царство Марії”.

6. Якщо будемо доглядати дерево життя, що ним є Марія, воно плодоноситиме і цим плодом буде Ісус Христос. Тому легко можемо працювати на непорочній дорозі Марії за дня і збиремо врожай, і не поглине нас ніч, бо не було у Марії ані найменшої тіні гріха. “Марія – це місце святе, святая-святих, місце, де витворюються і народжуються святі”.

7. Святий Августин називає Марію “формою Божою,” тобто така форма, завдяки якій творяться святі; хто туди потрапляє, той швидко вдосконалюється у Христі. Але святий нагадує, що до форми вливають тільки те, що розтоплене і рідке – це значить, що в собі необхідно знищити і розтопити старого Адама, щоб народитись у Марії. А Тома Кемпійський про це так сказав: “...Вона – краса, а ми – погань. Вона створена, немов із частинки Божества, ми ж оформлені з грудки болота. Однак це болото податливе і з нього дається утворити при допомозі вогню потрібну форму, Божеську печать, якщо воно дозволить себе тим вогнем проїняти. Тож відкріймо наші серця, відкріймо наші душі для впливу вогню ласки. А це нам легше буде зробити, якщо ми знаходимося в обіймах нашої Матері”.

8. Завдяки набожності принесеш Богу більше слави, бо з’єднався ти з Марією, яка хоча і виконувала просту роботу (пряла кужелі та шила голкою), але цим Діва Марія віддала більше слави Богові, ніж усі Ангели та Святі, бо все осяювала Своєю красою. Тому наші вчинки Ісус радо прийме, бо вони оброблені золотими руками Марії. Як співається під час молебня до Богородиці: “...радуйся, ручко всезолота...”.

9. Скільки будемо молитися до Марії, стільки Вона буде молитися за нас перед Богом, скільки Її прославлятимемо, стільки Вона прославить з нами Бога, бо “Вона – відлуння Бога”. Якщо скажемо: “Марія”, Вона відповість: “Бог”, подібно відповівши святій Єлизаветі: “Величає душа Моя Господа” (Лк. 1, 46).

Ось ті кілька результатів, хоча вони набагато більші, вагоміші та значимі. Але основне – хто посвятиться Пресвятій Марії, ніколи про це не пожаліє, бо тоді він може сказати словами Псалма: “Я втихомирив і заспокоїв мою душу. Немов дитятко на руках у матері своєї, немов дитя – душа моя у мене” (Пс. 131,2).

Окремі духовні вправи

Спочатку розглянемо зовнішні вправи, які свідчать про наші добрі вчинки перед ближніми, тим можемо спонукати їх до прослави Бога. Святий Людовік пропонує ось такі вправи.

Вправа перша. Бажано було б затвердити цю набожність як братство, потім присвятити дванадцять днів на звільнення себе від духа того світу, який суперечний з духом Христовим. Після того впродовж трьох тижнів наповнюватися Христом за посередництвом Пресвятої Діви.

Упродовж першого тижня, святий Людовік каже, щоб жертвували всі свої молитви і вчинки з наміром випросити ласку пізнання себе і жалю за свої гріхи. Тому можуть розважати про себе, як про зміїв, слимаків, жаб, вужів і козлів. Проситимуть аби Святий Дух просвітив, щоб допоміг пізнати себе. Відмовлятимуть щоденно прохання і молитви до Святого Духа. Також будуть прибігати до Марії, щоб випросити про цю ласку і тому будуть відмовляти щоденно молитву “Богородице Діво, радуйся” і прохання до Пресвятої Діви.

Упродовж другого тижня – треба старатися через свої молитви і вчинки пізнавати Пресвяту Богородицю, просити про це Святого Духа. Також відмовляти можна в тому намірі Літанію до Святого Духа, Богородице Діво, вервичку або хоча б одну її частину.

Третій тиждень посвячуємо пізнанню Господа Ісуса Христа. Відмовляти молитву святого Августина і вимовляти часто: “Господи, вчини, щоб я пізнав Тебе”, або: “Господи, вчини, щоби побачив, яким Ти є”. Відмовляти далі звичні молитви: прохання до Святого Духа, “Богородице Діво”, а також прохання до Ісуса.

На закінчення цих трьох тижнів треба висповідатися і прийняти Святе Причастя з наміром віддати себе Ісусові Христові з любови, через руки Марії. Після того відмовити акт посвячення себе Марії. Причому святий Августин зауважує, що цю посвяту треба скласти письмово і підписати цього ж дня.

Далі дуже важливим є того ж дня скласти Ісусові та Його Матері якусь жертву, як покуту за давні невірності щодо хресної присяги. Це може бути піст, якесь умиртвлення, милостиня, запалення свічки перед віттарем, але все робити з чистим наміром та з любови до Ісуса. Потрібно також не забувати відновлювати цей акт посвяти хоча б раз у рік в день, коли було зроблено посвяту і виконувати впродовж трьох тижнів ті самі практики. Можна теж щомісяця чи щотижня наповнювати свою обітницю словами, які сказав Святіший Отець: “Увесь Твій”. Можна також часто промовляти, що і робимо після прийняття кожного Святого Причастя: “Мій Боже, моя Любове, Ти увесь мій, а я вся Твоя через Марію, Пресвяту Матір Твою”.

Вправа друга. Відмовляти кожного дня через все життя, якщо не виникнуть якісь перешкоди, малу вервицю до Пресвятої Марії, яка складається з трьох “Отче наш” і дванадцяти “Богородице Діво”, на честь дванадцяти привілеїв Матері Божої, бо, як знаємо, апостол Іван побачив жінку, короновану дванадцятьма зірками, одягнену в сонце, а місяць під Її стопами (пор.Од. 12,1). Далі святий вчить як відмовляти цю вервицю. Спочатку сказати: “Дозволь мені прославляти Тебе, о Пресвята Діво, і дай мені сили проти неприятелів Твоїх”, потім “Вірую”, “Отче наш”, чотири рази “Богородице Діво” і раз “Слава Отцю”, знову “Отче наш”, чотири рази “Богородице Діво” і “Слава Отцю” та інше.

Вправа третя. Дуже похвальним буде, якщо невірники Христа та Марії будуть носити на знак своєї любовної неволі посвячений залізний ланцюжок (однак можна його замінити на медальйони Марії). Чому треба носити ланцюжки чи медальйони? Насамперед – це зовнішня ознака, яка нагадує про обітницю і обов’язки, які взяли на себе під час посвяти, а також під час Хрещення. По-друге, через ношення медальйона засвідчуємо, що не встидаємося неволі і служби Христової, проте відрікаємося згубної неволі світу, гріха та диявола. По-третє, охороняє перед кайданами гріха і сатани, бо краще носити кайдани любови, ніж кайдани несправедливості. Як говориться під час молебня до Серця Христового, коли читається Євангелія: “...ярмо бо Моє любе і тягар Мій легкий” або “Усіх притягну до Себе” (Ів. 12,32), – каже Христос, вузлами любови. Ці ланцюжки можна носити на шиї, на руці, на нозі, як отець Вінсент Карафа, який носив на нозі залізний обруч, чи підперезуватись ним. Мати Агнеса від Ісуса носила навколо бедер.

Вправа четверта. Раби святої Любови з особливою набожністю відзначатимуть свято втілення Слова Божого або Благовіщення, бо це пригадує як Ісус був поневолений в лоні Своєї Пресвятої Матері і став від Неї залежний, як Діва згодилася бути Мамою Спасителя світу. Таким чином, Ісус в Марії, отже, ми віддаємо себе в неволю Ісусові в Марії. Святий виголошує істину про тісний внутрішній зв’язок між Ісусом та Марією, що Ісус увесь перебуває в Марії, а Марія – в Ісусі, але швидше за все Її нема, а є Сам Ісус у Ній. Тому Святий каже, що Господа Нашого можна назвати “Ісусом Марії”, а Пресвяту Діву – “Марією Ісуса”.

Вправа п’ята. Невірники Ісуса в Марії повинні плекати велику набожність до Ангельського Привітання, бо це, як кажуть багато святих, “небесна роса, яка зрошує землю, тобто душу, аби розродилася у відповідний час”, що спасіння світу розпочалося із слів “Богородице Діво”. Святий Людовік приводить слова, які сповістила Сама Богородиця блаженному Аланові: “Знай, сину, і всім розкажи, незаперечним знаменням чиеїсь вічної кари є небажання, байдужість і недбальство під час відмовляння Ангельського Привітання, яке увесь світ навернуло”. Монтфорт говорить, щоб невірники Ісуса в Марії пам’ятали, що Ангельське Привітання після Господньої молитви, – найкрасивіша з усіх молитов. Подібно виголошує Тома Кемпійський: “Ціла душа розпалюється любов’ю й стає ніжнішою, коли серце кличе: Богородице Діво, радуйся, благодатна Маріє! Такою багатою і великою є насолода від цієї молитви!”.

Далі святий Людовік, опираючись на свідчення святих, каже, що коли “Богородице Діво” відмовити гідно, уважно, побожно і покірно, то ця молитва є ворогом сатани, який примушує його втікати, освяченням душі, радістю Ангелів, музикою вибраних, радістю Марії, хвалою Трійці, це “сповнений любови поцілунок, складений Марії, пурпурна троянда, яку Їй жертвуємо, коштовна перлина, котру приносимо Їй в дар...”. Монтфорт благає нас не тільки відмовляти малу вервицю щоденно, але й коли можливо, всю, бо в хвилину смерті благословлятимемо день і годину, коли йому повірили. “Хто сіє щедро, той щедро жатиме” (II Кор. 9, 6).

Вправа шоста. Щоб подякувати Богові за ласки, якими обдарував Найсвятішу Діву, почитателі Марії відмовлятимуть гімн “Величає душа Моя Господа...”, який уклала Пресвята Марія, власне, його створив у Ній Ісус, промовляючи Її устами. Святий говорить, що це найвеличніша, найблагородніша та найпіднесеніша з пісень, приводить думку побожного мужа Герсона, який розповідає, що сама Богородиця часто його промовляла, особливо після Святого Причастя як подяку. Він дійсно могутній і вартує, щоб його відмовляли.

Вправа сьома. Вірні слуги Марії повинні погорджувати і ненавидіти світ, і зректись його. Тепер спробуємо пізнати внутрішні вправи, які подає святий Людовік. Якщо коротко сказати в чому вони полягають, то це означає здійснювати все через Марію, з Марією, в Марії і для Марії, щоб досконаліше здійснити через Ісуса, з Ісусом, в Ісусі і для Ісуса.

1) Усе через Марію. Слід виконувати свої вчинки через Марію, керуватися Її духом, який є Святим Духом. Святий повторює, що “дух Марії – це дух Божий, позаяк Вона ніколи не керувалась власним духом, лишень Духом Божим, який настільки заволодів Нею, що став Її власним духом”. Варто довіритися духові Марії, щоб рухав і керував нами так, як Вона захоче. “У Ній потонути і зникнути, як камінь, кинутий в море” і здійснити це можна за допомогою таких слів: “Зрікаюся себе й віддаюся Тобі, наймиліша Мати моя!” Слід часто той акт віддання поновляти, чи під час заняття, чи після його виконання. Чим частіше його повторюватимемо, тим швидше здобудемо освячення і досягнемо єдності з Ісусом Христом.

2) Усе з Марією. Святий радить усе чинити разом з Марією, у всіх вчинках зосередити наш погляд на Марії, як на взірці чеснот досконалости, бо “Марія... світить цілій спільноті вибраних як взірець чеснот”, який треба наслідувати. Варто перед кожним вчинком розважати, як зробила Марія, або як би робила, коли була б на нашому місці.

3) Усе в Марії. Треба усе здійснювати в Марії, а Тома Кемпійський підтверджує: “Добре та безпечно ходить той, хто носить Марію у своєму серці”, але щоб це зрозуміти, святий Людовік радить пам’ятати, що “Марія – це справжній земний рай нового Адама, позаяк земний рай був лише Її прообразом”. “У тому раю містяться багатства, панує незвичайна краса та невимовна насолода”. Все те залишив нам Ісус, який уподобав Його Собі впродовж дев’яти місяців. Це місце сформоване з непорочного дівичого лона, на яке оселився Святий Дух і з якої сформовано нового Адама, незаплямованого та безгрішного. “У цьому земному раю знаходиться дерево життя, яке породило Ісуса Христа, плід лона; дерево пізнання добра і зла, яке принесло світові світло”.

“У тій Божій святині ростуть дерева, посаджені рукою Божою, зволожені Божим помазанням, які дали і щодня даватимуть плоди з божественним смаком. Квітники там рясніють прегарними квітами чеснот, які виділяють запах, що, розповсюджуючись, проймає навіть Ангелів. У цій країні луки зеленіють надією, височіють вежі нескореної могутности, видніються чарівні альтанки довіри. Тільки Святий Дух може допомогти нам зрозуміти правди, що криються під цими символами. Повітря цієї країни незвичайно чисте, панує там ясний, безконечний день, день торжества Богочоловіка; світить там прекрасне і безхмарне сонце Боже, горить незгасним полум’ям вогонь любови, в якому залізо переплавлюється у золото. Там тече

ріка покори, яка, розгалужуючись на чотири течії, тобто чотири основні чесноти, зрошує усю чарівну країну”(Бут. 2,7-11). Бачимо, як святий чудово описав земний рай Марії.

Отці Церкви називають Марію східною брамою, через яку Ісус як вперше, так і вдруге прийде у цей світ. Марія – це Святиня Божа, місце відпочинку Пресвятої Трійці, місто Боже. Яке ж щастя оселитися в Марії, “де Пресвятий застав трон Своєї найвищої слави”. Але цей садок замкнений і його оберігає Святий Дух, без ласки Якого не можемо до нього увійти. Коли ж заслужимо цю ласку, повинні перебувати в Марії, спокійно відпочивати там, щоб “вигодуватися молоком Її ласки і материнського милосердя; позбутися неспокою, страху і сумнівів; мати захист від усіх своїх ворогів, від сатани, від світу і гріха, ...адже Марія Сама стверджувала: ті, котрі в ній чинять – не згрішать; тобто ті, котрі перебувають в Марії, не зроблять значних гріхів, щоб довершитись в Христі, а Христос в Ній. Адже Отці Церкви називають лоно Марії оселею Божих таємниць, в якому Ісус Христос і всі вибрані втворилися. “І цей, і той там народився” (Пс. 87,5).

4) Все для Марії. Треба робити все для Пресвятої Диви Марії, тобто працювати на Її благо і на Її славу. Такою повинна бути мета нашої праці, а кінцевою метою повинна бути слава Божа. В усьому, що робимо, треба відмовитися від свого самолюбства, щоб не було для нас, а для Марії – кудись іду, страждаю, терплю, тримаю хоругву Її слави, обороняю Її святе ім’я перед неприятелями, стараюся по можливості залучити весь світ до служіння Її і до прийняття цієї справжньої набожності. Але не слід чекати якоїсь нагороди від Пречистої Диви Марії, вистачить бути вдячним належати добрій Матері і радіти щастю з’єднатися за Її допомогою з Христом, Її Сином в єдиний вузол, який не розірве ані час, ані вічність. І завершує святий Людовік виголосом: “Слава Ісусові в Марії! Слава Богові!”

Акт жертвування себе Ісусові Христові через руки Марії

О, відвічна втілена Мудросте! О наймиліший і почитання найдостойніший Ісусе, предивний Боже і правдивий чоловіче, Єдинородний Сину Отця Предвічного! Віддаю Тобі найглибшу честь в лоні і славі Отця Твого у вічності, а також в дівичому лоні Марії, Твоєї найгіднішої Матері, під час Твого Втілення.

Складаю Тобі подяку, що умалив самого Себе, приймаючи постать слуги, щоб визволити мене від страшної неволі сатани. Прославляю Тебе і величаю, що в усьому хочеш піддатися Марії, Твоїй святій Матері, аби мене через Неї вірним своїм невільник (дитиною) вчинити. Жаль мені, що у невдячності та невірності своїй не дотримав обітниць, які урочисто склав Тобі при святому Хрещенні. Не виконав зобов’язань своїх; негідний називатися дитиною ані невільником Твоїм, а коли нема в мені нічого, щоби не заслуговувало на Твій гнів, не смію уже сам наблизитись до Твого найсвятішого та найдостойнішого Маєстату. Проте, насамперед, прибігаю до Твоєї Пресвятої Матері, котру мені дав як Посередницю до Тебе. За Її сильним посередництвом сподіваюся випросити собі у Тебе сокрушення і прощення гріхів, а також правдиву мудрість і витривання в ній.

Вітаю Тебе, Непорочна Діво, жива святине Божа, в якій прихована одвічна Мудрість, яка хоче отримувати честь та поклоніння Ангелів і людей. Вітаю Тебе, Царице Неба і землі, володарюванню якої все підвладне, окрім Бога. Вітаю Тебе, Прибіжище грішників, милосердя якої не підвело нікого; вислухай просьбу мою, повну палкого прагнення Божої мудрости, і прийми обітницю та жертви, які Тобі в покорі складаємо.

Я ..., грішник невірний, відновлюю і затверджую сьогодні перед лицем Твоїм обітницю святого Хрещення. Відрікаюсь назавжди сатани, його гордості і вчинків його, а віддаюся

повністю Ісусові Христові, Мудрості втіленій, щоб піти за Ним і нести свій хрест до кінця життя. Щоб вірніший був Йому, ніж раніше, обираю Тебе нині, Маріє, перед лицем Небесного Двору за свою Матір і Володарку. Віддаю і посвячую Тобі як Твій невільник (син) тіло і душу свою, добра внутрішні і зовнішні, навіть ціну добрих вчинків моїх, однаково як минулих, так теперішніх і майбутніх, залишаючи Тобі цілковите і повне право розпорядження мною і всім, без винятку, що мені належить, за Твоїм уподобанням до найбільшої слави Бога, в часі і у вічності.

Прийми, ласкава Діво, ту малу жертву з мого невільництва для вшанування цієї покірності, якою відвічна мудрість материнства Твоєму виявила, для почитання влади, яку обоє посідає наді мною, невидимим хробаком і нужденним грішником; як подяку за привілеї, якими Тебе Пресвята Трійця ласкаво обдарувала. Запевняю, що відтоді, як правдивий Твій невільник (син) хочу шукати Твоєї слави і Тобі в усьому бути послухним. Матір предивна, представ мене Твоєму дорогому Синові як вічного невільника, аби так, як мене через Тебе відкупив, щоб також через Тебе прийняти удостоїв. Милосердна Мати, уділи мені ласки правдивої мудрости Божої і прийми мене до числа тих, яких любиш, яких навчаєш, провадиш, живиш і охороняєш як Своїх дітей і слуг. Діво вірна, вчини, щоб я завжди і в усьому був досконалим учнем, послідовником і невільником втіленої Мудрости, Ісуса Христа, Сина Твого, щоб за Твоїм посередництвом і Твоїм прикладом дійшов до повноти його віку на землі і Його слави в небі. Амінь.

РОЗДІЛ 3

Набожність до Матері Божої в Україні

Почитання Матері Божої українським народом зачалось ще перед повною християнізацією нашої Батьківщини. Воно пробиралось туди вже від перших віків християнства через спілкування наших предків із мешканцями Малої Азії, головно Галатії і Понту. Ці впливи йшли до нас за посередництвом причорноморських колоністів, греків і євреїв.

До інтенсивного проникнення християнства, а разом з ним почитання Божої Матері, причинилась обставина, що Кримський півострів у перших віках християнства був місцем заслання визначних християн Римської імперії. Так, Папа Климентій I, третій наслідник святого Петра в Римі, за навернення мешканців півострова був засуджений на смерть і замучений, а його тіло вкинено до моря.

Але, як пише отець Ісидор Нагаєвський, до повної християнізації України, а разом до великого культу Пресвятої Богородиці, причинилась одна надзвичайна подія. В нашому літописі “Повість временних літ”, а також майже у всіх грецьких хронографіях із другої половини дев’ятого століття, описується похід київського князя Аскольда на Константинопіль та облогу міста (18 червня 860 року). Коли наші предки зайняли дільницю Гієрос та приготувалися до здобуття решти міста, патріарх зарядив усенародні Богослужби до Пресвятої Богородиці та взяв Її омофор із Влахернської церкви і з торжественною процесією пішов на берег моря. Там при побожних співах занурював його у воду. Після того почалась буря, яка затопила чимало руських чайок.

Літописці розказують, що завдяки цій чудесній інтервенції Божої Матері, руський князь “дещо згодом” вислав своїх посланців до Константинополя з проханням прислати на Русь

місіонерів. І вони охрестили князя, його дружину й народ. Отож ця чудесна поміч Божої Матері розтопила лід поганства й стала початком християнізації України. За літописцем Нестором ця подія сталася в часах київського князя Аскольда і її можна датувати 861-2 роком. Наші завзяті та бойові предки після цього походу навчилися любити Божу Матір й передали цю любов нащадкам. Це почитання поглибилося за часів володіння святої княгині Ольги, яка прийняла християнство у 954-му році, а також її внуків Ярополка та святого Володимира. А за її правнука Ярослава Мудрого воно стало всенародним.

Не зразу все тодішнє населення України-Руси одностайно прийняло християнство, потрібен був ще довгий час, щоб нова релігія в правдивого Бога заволоділа умами кожного. І якраз у цій справі велику роль відіграв фактор культу Матері Божої, який на той час був поширений у країнах Малої Азії, але найбільше у Візантії. Саме Марія стала тим основним чинником, який спричинився до поширення християнства в Україні. Тут найпотужніше спрацював жіночий генний код української нації. Бо з давніх часів наші жінки були берегинями родинного вогнища, виховницями та опікунами своїх дітей. Жінка була рівноправною з чоловіком, і водночас головою родини. Всі ці та багато інших, як бачимо, факторів посприяли чи не найшвидшому прийняттю Господніх законів на теренах нашої України.

Отож, Матір Божа стала матір'ю і для українського народу. Князь Володимир Великий, за правління якого у 988 році відбулося офіційне прийняття християнства на українських землях, вже у 990 році побудував велику Десятинну церкву, в якій запрестольною іконою була ікона Успіння Богородиці. Петро Гринчишин у своїй праці наводить молитву князя в час посвячення цієї церкви, яка закінчувалася так: "...як молитися хто в цій церкві, вислухай, Боже, молитву його і відпусти всі його гріхи задля молитов Пресвятої Богородиці". Мати Божа помагала святому Володимирові, який зокрема згадує подію, коли за Її поміч у перемозі над печенігами князь кожного року в празник Успення уряджував восьмиденні торжества, під час яких гостив своїх підданих та роздавав убогим щедрю милостиню. Його жінка Анна, виїжджаючи з Константинополя до Києва, одержала від свого брата, імператора Василя II, ікону Пречистої Богородиці, яку намалював святий євангелист Лука.

Після смерті святого Володимира, по короткій боротьбі між його синами, на київському престолі засів його син Ярослав Мудрий, великий книжник і почитатель Матері Божої. Наша старовинна традиція передає, що в 1037 році, вперше в історії людства відбулося торжественне посвячення Ярославиного міста митрополитом Теопенптом. У часі тих торжеств князь Ярослав віддав Україну під покров Пресвятої Богородиці. Вчений і побожний володар, Ярослав Мудрий, великий почитатель Богородиці цією посвятою дав найкращий приклад своїм підданим, де треба шукати помочі в потребах. З того часу Діва Марія стала Царицею Русі-України. Київська Русь отримала велику благодать з неба для розквіту держави, її культури та господарства. Як знаємо, за час правління Ярослава Мудрого Українська держава стала могутньою і зноюю у всій Європі. Князь Ярослав Мудрий відновив знищену Десятинну церкву та побудував у Володимирі-Волинському Богородичну, в якій поховані брати святого Володимира – Ярополк та Олег.

Вже згадувана посвята стала сильною основою подальшого розвитку Марійського культу в Русі-Україні, осередком якого був Києво-Печерський монастир. За свідченням літописця Нестора, перша велична церква новозаснованого монастиря була збудована Преподобним Теодосієм у 1062-89 роках "в ім'я святої Преславної Богородиці і Приснодіви Марії". Цей величний храм був осередком Марійського культу по всій Україні, став першовзором цілої плеяди храмів в честь Божої Матері, в яких прославляли Її ім'я та призивали Її помочі. Як пише отець Іван Ортинський, що ті, які полюбили Матір Божу, не змогли мовчати, вони заявили: "Не

замоукнемо ніколи, Богородице, про силу твою говорити ми недостойні, бо коли б ти не престояла благаючи, хто б нас вирятував від стількох бід? Хто ж би охоронив нас нині вільними? Не відступимо від тебе, Владичице: Ти ж бо спасаєш нас від усякої біди”.

Через часті наїзди азійських варварів значення Києва занепадало щораз більше, так що він переходить під вплив Галицько-Волинських володарів, Романа та його сина Данила. За час керування Галицько-Волинською державою князь Данило, який одержав корону від Папи Іннокента IV та був коронований папським легатом Опізом з Мессани в Дорогочині у 1253 році, продовжив славу традицію київських князів. Він у новозаснованому городі Холмі збудував прекрасну церкву Успення Пресвятої Богородиці, що своєю красою перевищувала всі дотеперішні. І в тій церкві, до речі, поховали його тлінні останки.

Сьогоднішня найславніша чудотворна ікона Пресвятої Богородиці знаходиться на Ясній горі в Ченстохові, і яку дуже сердечно почитає польський народ. Колись вона була власністю українського народу. Хоч її історія оповита різними легендами, але одне є певне: до 1377 року вона була в церкві у княжому городі Белзі на Західній Україні. Зараз там у храмі знаходиться її копія.

Є переказ, що й цю ікону привезла з собою жінка святого Володимира, Анна, і її теж намалював святий Лука. Князь Лев, син Данила, в часі татарського лихоліття перевіз її до Белза й звідти у 1377 році – до Львова, а в 1382 році поляки зайняли Галичину і забрали ікону до Ченстохова. Як глибоко відчув український народ втрату тієї ікони в тих трагічних часах! З нею був пов’язаний великий культ Богородиці у Києві, адже вона була свідком посвяти Української держави й народу Небесній Цариці, що її довершив князь Ярослав Мудрий.

Однак Мати Божа, Цариця Руси-України, що Своєю материнською опікою оточувала наш благовірний народ і благочестивих князів, не залишила свого народу в часах великого татарського лихоліття. У нас з’являються нові чудотворні ікони, біля яких стаються великі чуда і які підтримують народ у вірі до Бога.

Отець Василь Боянівський говорить, що Папа Іван Павло II підкреслював той факт, що церква Київської Руси успадкувала від Візантії велику побожність до Матері Божої. Запорізькі козаки на Січі побудували церкву Покрови Пресвятої Богородиці і дуже цінили ікону Божої Матері. Тарас Шевченко у своїх віршах згадує, що коли “...покидали запорожці Великий Луг і Матір Січ, взяли з собою Матір Божу і більш нічого не взяли”.

І сьогодні побожний люд України складає при Хрещенні обітницю Богові, просить опіки у Матері Божої над нашим народом. Посвята українського народу, віддання його під Покров Матері Божої поновлювалися не раз. Слуга Божий Митрополит Андрей Шептицький 1905 року посвятив Богородиці весь український народ, а Собор Львівської Архиепархії у 1940 році повторив цю посвяту. У 1943 році Митрополит Андрей звертається до вірних з особливим посланням “Про почитання і посвяту Пречистій Діви Марії”. Патріарх Йосиф Сліпий 2 серпня 1970 року в м. Лурд (Франція) знову посвятив весь український народ під Покров Пречистої Богородиці. Його наступник Кир Мирослав Любачівський в празник Непорочного Зачаття 22 грудня 1984 року в Римі поновив цю посвяту.

Святіший Отець Іван Павло II у своєму зверненні згадує про II Вселенський Нікейський Собор (787р.), який ухвалив, що вірні можуть прославляти разом з хрестом також зображення Божої Матері, Ангелів і святих будь-де. “Цей звичай зберігся по всьому Сході, а також на Заході: зображення Пречистої Діви Марії мають почесне місце в храмах і домах. Пречиста Діва Марія буває в них зображена як Божий трон, що несе Господа й подає Його людям, або як шлях, що веде до Христа і вказує на Нього, або як Заступниця, що молиться, і є знаком Божої присутності на шляху вірних аж до дня Господнього, як Покровителька, що вкриває народи

своїм омофором, як милосердна й найчутливіша Діва. Звичайно, Вона представлена разом з Сином, з Дитятком Ісусом на руках. Власне, оце ставлення до Сина прославляє Матір. Іноді Вона з ніжністю обіймає Його, іншим разом, здається заглиблена в огляданні Того, хто є Господом історії (пор. Од. 5,9-14)”.

Одним із фактичних проявів культу Пресвятої Богородиці в Україні є ікони Божої Матері. Давні християнські передання стверджують, що перші ікони Богоматері, ще при Її житті, намалював св. Євангелист Лука. Правдоподібно тих ікон мало би бути три або чотири, це може бути Белзька (тепер Ченстоховська); “Одигитрія”, тобто провідниця життя, яку привезла з собою грецька царівна Анна, дружина святого Володимира. Саме цю ікону князь помістив у Десятинній церкві, яка стала храмовою. Перші вістки про Вишгородську ікону Божої Матері дійшли до нас з Іпатіївського та Лаврентіївського списку головних кодексів “Повісті временних літ”, в яких є такий запис: “Того ж літа (1155-го, автор) князь Андрій Боголюбський забрав з Вишгороду від свого батька, та без його волі ікону Пресвятої Богородиці і завіз у Суздаль”. Це не поодинокий грабунок Андрія Боголюбського, якого так, очевидно, прозвали за його пристрасть грабувати релігійні культові реліквії у свого народу. Ікона Вишгородської Божої Матері була однією із найкращих зразків Візантійського мистецтва. Лиця Спасителя і Богородиці відтворені традиційно в стилі греко-римської доби. У 1395-му році виникла загроза походу Тамерлана. З тої причини ікону з Володимира перевезли до Москви, де вона на довгі століття стала найбільш почитуваною іконою московщини.

Про цю ікону згадує і Святіший Отець Іван Павло II, яка постійно спроводжувала паломництво віри народу Руси. “Наближається перше тисячоліття навернення до християнства тих шляхетних земель: земель людей простих, мислителів і святих. Ікони ще й тепер почитані під різними назвами на землях України, Білорусі та Росії. Вони свідчать про віру і молитовний дух цього народу, що добре пам’ятає присутність і захист Богоматері. Найсвятіша Діва ясніє на тих іконах, як дзеркало Божої краси, місце побуту споконвічної Мудрости, особа, що молиться, зразок споглядання, ікона прослави: Та, яка від світанку свого земного життя, маючи духовне знання, недоступне для людського розуму, через віру досягнула найвищий ступінь пізнання”.

Хоч Бог є всюдисущим, однак, є окремі місця, ніби особливо вибрані Богом для Його почитання. Те саме можемо сказати і про місця поклоніння Пречистій Діві Марії як у всьому світі – Люрд, Фатіма, Ченстохова та інші, так і на нашій багатостраждальній землі – Зарваниця, Унів, Гошів, Почаїв, Грушів, до яких і сьогодні йдуть чи їдуть прочани із цілої України та світу. Це місця найбільшого поклоніння Марії.

Зарваницька ікона Богоматері прославилася чудами ще в часах татарських набігів на українські землі, а від XIX століття цілі маси паломників спішили до Зарваниці, щоб шукати потіхи й помочі в Небесній Матері. Мирон Сагайдак зокрема дає коротку історичну довідку про Зарваницьку ікону та про саме село – Зарваницю. В історичних записах Зарваниця згадується в 1458 році. За народними переказами, з появою чудотворної ікони Божої Матері село отримало свою сучасну назву – з 1240 року. Це були роки татаро-монгольського іґа на Україні. У 1240 році татаро-монголи зруйнували Київ. Впала Десятинна церква і багато монастирів. Рятуючи своє життя, монахи розбіглися. Уцілілі з них пробралися в Галичину під захист місцевих князів, з якими мусів рахуватися хан Батий.

Один з київських монахів, уродженець Галичини, йдучи до Тербовлі, знесилений від голоду і ран заночував у лісі. Монах щиро молився за свій знедолений край, бажаючи заступництва Божої Матері. У безконечних молитвах заснув. У сні з’явилася Пречиста Діва Марія, поблагословила його і торкнулася до нього Своїм омофором. Монах прокинувся, побачив невидане диво. Зранку стелився сріблястою долиною туман, який переливався різноко-

льоровими барвами ранішнього сонця. А посеред долини надприродний блиск. Перемагаючи біль від ран, він підійшов до кринички, де побачив ікону Матері Божої, віддзеркалення якої світилося в повітрі над долиною. Монах впав на коліна і щиро молився, омиваючи свої рани. Невдовзі повернулися до нього сили, і на честь цього чуда монах збудував в одній печері келію і примостив туди ікону. А місце, де зарвав його сон, назвав Зарваницею.

Люди почули про чудесне зцілення монаха і почали приходити звідусіль з надією на видужання. В щирх молитвах просили заступництва у Матері Божої. Слава про Зарваницю рознеслась по всій Галичині і Поділлі. Навіть є історичні згадки, що князь Тереховлянський Василько, побувавши у Зарваниці, став здоровим після важкої недуги (1264 рік). На знак подяки він побудував церкву на місці, яке зараз називають “Білий камінь”. Власниками села Зарваниці були Ходоровський, Уминський, Станіслав Вестемп, Єронім Вестемп, його зять – Стефан Овадовський. У часи турецьких нападів на Україну (1683-1704 рр.) Зарваниця була знищена, а церква і монастир спалені. Багатьох людей забрали в полон, а хто залишився, з часом знову відбудовували святині. Наступний власник села – граф Мончинський допоміг збудувати церкву, в якій, власне, помістили вцілілий чудотворний образ Розп’ятого Ісуса. Згодом власником села стає родина Охоцьких. Після скасування панщини у 1848 році в Галичині селяни отримували землі і заводили свої господарства, але не всім щастило, і деякі продавали землю, яку скуповували євреї. Так Зарваниця перейшла в їхні руки. Але, на щастя, нашому славнозвісному митрополиту графу Андрею Шептицькому вдалося викупити цю святу землю. В ці роки австрійський уряд сприяв відбудові Греко-Католицької Церкви і не заперечував українзації.

За пароха отця Порфирія Мандичевського в 1867 році відбулася коронація чудотворної ікони Божої Матері. Було привезено з Італії волами дерев’яну проповідальницю, яка й досі збереглася. Папа Пій IX надав Зарваницькій іконі відпустового значення. З того часу починаються відпустові дні. Люди все більше йшли цілими процесіями з різних міст України. Відправлялися Служби Божі, молебні, освячували воду, зцілювалося багато хворих людей, також приступали до Сповіді та Святого Причастя. По сьогоднішній день Зарваниця кличе до себе і люди йдуть до Своєї Небесної Заступниці, щоб Її прославляти та молитися до Неї: “О Маріє, Мати Божа, джерело повне ласк і любови, прийми нас дітей, що з вірою прибігаємо під чесний Твій покров і у стіп Твого Чудотворного образу благаємо: “Рятуй нас з неволі гріха”, що кличемо до Тебе: “Радуйся, Царице Поділля, Зарваницька Матінко Божа.

Почаївський монастир славився богомільям ще від княжих часів. Розказують, що богомолець Іван Туркул з Тернополя, вернувшись із паломництва на Афон, заснував на горі біля Почаєва свій монастир, якого першим ігуменом став отець Методій. У день 17 квітня 1198 року Мати Божа з’явилася згаданому Туркулові, а другий раз це повторилося в 1261 році. Цим разом Богородиця залишила слід Своєї стопи на скелі. Митрополит Неофіт з Греції, побувавши в Почаєві, подарував добродійці монастиря, Анні Гойській, ікону Богоматері, яка почала ясніти дивним сяйвом, і з того часу діялися біля неї чуда. В 1649 році за ігумена Йова була там збудована невелика церква, а в 1771 році зложено підвалини під сьогоднішню величаву церкву Успення, яку скінчили отці Василяни. Одним із найбільших чуд Матері Божої в Почаєві було чудесне врятування монастиря перед турками. Монахи, зібравшись разом, почали ревно молитися і прохати Матір Божу про порятунок. І тоді над монастирем появилася у всій своїй красі та величі Матір Божа і покрила своїм омофором весь монастир. Про цю подію описано в думі про Почаївську Божу Матір. На мольби ігумена отця Йова Заліза Богородиця немов би вийшла з ікони і ...“На хресті вона стала, стріли вертала, турків вбивала, монастир врятувала...”.

Не менш відомою є ікона Гошівської Божої Матері та її історія. Український шляхтич та фундатор монастиря на Ясній горі Микола Гошовський все своє життя мріяв мати в себе образ Богородиці з Белза, але ніяк не міг її придбати. Після того, як помер польський король Август II, в Україні почалися різні заворушення. Три доньки іншого українського шляхтича Андрія Шугая з тих причин втекли зі свого рідного села Хороброва, що на Бережанщині, до села Дунаєва на Перемишлянщині. Вони попросилися до Гошовського і п'ять тижнів перебували на його обійсті. Коли сестри від'їхали, дружина Гошовського знайшла за скринею скручену полотняну ікону. Це був образ Матері Божої з Дитятком на руках. Намальована незанимким автором і була подібною до Белзької ікони, яку поляки вивезли до Ченстохови. Пізніше Шугай приїхав за нею до Гошовського і той мусів йому цю ікону повернути. За час перебування ікони у Гошовського в його будинку сталося декілька чудес. Одного разу весь двір і хата згоріли. Залишилася тільки стіна, а на ній висіла ікона. Вона була неушкоджена. Навесні 1735-го року, повертаючись із ділової поїздки додому, Гошовський здалека побачив як до його двору юрбами бігли люди. Коли ж, стривожений цим, увійшов до хати, то там вже були священники. Дружина розповіла, що коли вона із приятелькою Франціскою Сеправською, яка приїхала до них у гості із села Біле, сіли до обіднього столу – ікона раптом засяяла неземним світлом. Злякавшись, вони побігли за священиками. Коли ті прийшли, сяйво зникло, а з очей Богоматері лилися сльози.

Про Грушівську чудотворну ікону гарно написав професор релігії Самбірської гімназії отець Іларіон Гмитрик “Пам'ятка з відпусту в Грушеві”. На місці тодішньої каплиці, а тепер церковці у Грушеві в кінці XVIII-го – на початку XIX-го століття росла розкішна стара дуплава верба. В дуплі з часом появилася вода, як в криниці. Цю воду пили, милися нею і завважили в ній цілющу силу. Високо на вербі між галуззям була почеплена ікона, виконана олійними фарбами на полотні, яка зображала криницю, оточену каліками, над якими возвишається Пречиста Діва Марія. Ікону цю намалював ймовірно “Року 1806 многогрішний іконописець Стефан Чаповський”. Хто і коли її повісив, як довго вона залишалася на вербі, докладно невідомо. Побожні люди обгородили вербу і місце навколо неї парканом з входними дверима та віконцями по боках. Але коли туди почали приходити щоразу більше людей, то це викликало незадоволення місцевих урядників.

Спочатку робили паломникам різні прикросі і врешті задумали зовсім зруйнувати богомільне місце. Знайшовся негідник – Юстин, який порубав сокирою паркан і знищив дерево. Криницю закидали нечистотами і падлиною. Ікону Пречистої Діви Марії зняли з верби і перенесли до матірньої церкви села Грушева. Це сталося десь близько 1840 року. Люди перестали збиратися біля богомільного місця. Невдовзі негідника та його родину спіткала кара Божа – в короткому часі всі загинули наглою смертю. 15 роками пізніше на народ впала страшна епідемія холери. Люди гинули як мухи. В тяжку годину знайшлися люди, які почали молитися до Бога і надумали, що коли відновлять це святе місце, відійде та страшна пошесть від них. Так і зробили, зібрали гроші і з купленого дерева в Дорожеві поставили маленьку церкву з криницею в середині. Освятили каплицю в 1856 році п'ятеро священників на свято Успіння Богородиці. Впродовж певного часу з'являлася Діва Марія.

Але, оскільки церковцю будували нашвидкоруч на мокрому ґрунті зі старого матеріалу, то вона простояла всього 22 роки і почала розвалюватися. Тоді місцевий парох отець Іван Коростенський вирішив побудувати нову церкву. Вже 21 травня 1878 року її було освячено. За наступного пароха – отця Ієрона Борковського, церкву далі прикрашали і він також постарався, щоб Апостольський Престіл надав церковці повного відпусту в певні свята: Пресвятої Трійці, Успення Пресвятої Богородиці та Воздвиження Чесного Хреста Господнього. Цей відпуст надав Папа Лев XIII дня 5 лютого 1901 року всім вірним, які там сповідаються, причащаються і

побожно моляться в наміренні Святішого Отця Папи Римського. Крім того, зазначалося, що відпуст цей може бути помічним через молитву і душам у чистилищі, якщо вірні виконають усі умови. Це є коротка історія церковці і ікони Пресвятої Богородиці у Грушеві до 1912 року.

Популярність Грушева, як відпустового місця, а також активність прочан під час Першої світової війни знизилась. Протягом міжвоєнного періоду (1920–1939рр.), за свідченням старожилів, у Грушеві відбувалися прощі. У період війни богослуження в церковці відбувалися, але рідше. Безпосередньо після закінчення війни деякий час духовенство і вірні старалися зберігати давні традиції, але що раз відчутніше давався тиск безбожницької влади, поки врешті-решт 18 березня 1959 року, за розпорядженням властей, церковця була закрита. Молитися було заборонено, але вірні, незважаючи на різні перешкоди, приходили і молилися перед замкненими дверима.

І ось через 28 років після закриття церковці, 26 квітня 1987 року, відбулася подія, яка зворушила всю Західну Україну і сколихнула весь християнський світ. Напередодні доленосних подій для нашої церкви і народу – виходу УГКЦ з підпілля, розпаду імперії зла – Радянського Союзу, утворення незалежної Української держави – 12-річній дівчинці Марії Кізім з'явилася на балконі церковці Божа Мати, немов би закликаючи до пробудження, до дії. Дівчинка розповіла про це матері. Через деякий час про це чудо дізнається вся Галичина, приїжджають люди здалека: зі Східної України, Кавказу, Центральних районів Росії, Середньої Азії, із далекого Сибіру і навіть із-за кордону.

Тим часом представники офіційної влади, стривожені таким релігійним піднесенням народу, старалися перешкодити і не допустити відновлення культу почитання Пресвятої Богородиці у Грушеві. Всі дороги були перекриті і заблоковані міліцейськими патрулями, пропускався лише службовий транспорт. Але, незважаючи на всі перешкоди, прочани пробивались через ці заслони, ніщо не могло їх зупинити. І ми були свідками цих подій, бачили Діву Марію. Вона стояла на балконі і поклонялася на три сторони. Священники на той час ще підпільної УГКЦ правили там Богослужіння. Відтоді активізується релігійне життя в Грушеві, а особливо після офіційного виходу з підпілля УГКЦ. У 1993 році Грушівську церковцю відвідав Блаженніший Патріарх Мирослав Іван Кардинал Любачівський і відправив Святу Літургію у співслужінні 30-ти священників. У цьому ж році церковцю відвідали також Владики Кир Филімон Курчаба та Кир Юліан Вороновський. В 1994 році у Грушівській церковці було відслужено чотири Архиєрейські Служби Божі: у червні відслужив Владика Максим Германюк – Митрополит УГКЦ в Канаді, 27 серпня – Владика Юліан Вороновський відслужив Архиєрейську Службу Божу спеціально для молоді. А 28 серпня, у відпустовий день – празник Успення Пресвятої Богородиці – ним була відслужена Архиєрейська Літургія для багатьох тисяч прочан. Також в цей день перед Грушівською іконою Богоматері склала свої монаші обіти та прийняла облечення німецька монахиня східного обряду сестра Міхаеля Гутт, яка з цією метою приїхала до Грушева аж з Мюнхена.

У вересні-жовтні 1994 року приятель і добродієць нашої Церкви – Йосиф Марія де Вольф з нагоди 10-річчя заснування очолюваного ним місійного згромадження святих Кирила і Методія, а також п'ятиріччя започаткування місії вервиці організував ряд урочистих Богослужень у різних місцевостях України: Львові, Івано-Франківську, Грушеві та інших містах. 13 жовтня була запланована Архиєрейська Служба Божа (на Заході цей день називають днем Фатіми) у Грушеві і там зібралось біля 15 тисяч людей. Багато в той день приступило до Сповіді та Святого Причастя. І так щоразу люди приходять чи приїжджають до Грушівської ікони Божої Матері аби випросити потрібні ласки чи подякувати Небесній Заступниці. Українська земля щедро засіяна іконами Божої Матері, як наприклад, в Марія Повч та на Чернечій Горі в

Закарпатті, в Самборі, Жировицях, в Улашківцях, в Кристинополі, в Биличах, в Крехові, в Підгірцях та інших місцевостях, але особливо почитаними залишаються все ж таки Зарваницька, Грушівська, Почаївська, Гошівська. Треба ще згадати дві ікони, які коронував Святіший Отець Іван Павло II під час відвідин м. Львова: Теремовлянську (знаходиться в катедральному Соборі св. Юра) та Співстраждальну ікону Матері Божої (в храмі св. Андрія Первозваного). До цих ікон прибігають у своїх потребах вірні та випрошують ласки. Український народ має особливу набожність до Марії, горнеться, прибігає до Неї, бо Вона випрошує для нас потрібні ласки в Свого Сина. Отож ідімо через Марію до Ісуса.

Форми почитання Марії на українській землі

У своєму Апостольському листі Папа Лев XIII каже, що серед усіх форм почитання, є одна, яка займає привілейоване місце, а саме – Марійська вервиця. Святий Людовік пише: “Троянда – це королева квітів, а вервиця – це троянда серед побожних практик”.

Моління на вервиці має давню історію. У християнстві запровадили його анахорети та інші монахи-пустельники. Щоб не забувати скільки молитов відмовили, вони використовували мотузку з нанизаними на ній дерев’яними, кістяними вузликами, коралами. Повторення коротких молитов заглиблювало людину у таємниці Божі, щоб наповнити серце любов’ю та довірою до Бога. Монахи, які не могли співати псалми, замінювали їх молитвою “Отче наш”. У XII ст. додавалося і “Богородице Діво”. Пізніше – роздумувати над основними подіями: таємницями нашої віри, відмовляючи по кожній молитву “Отче наш” та 10 “Богородице Діво”.

Поєднання 50-кратного відмовляння “Богородице Діво” з різними таємницями Христовими, які наповнювали життя Пресвятої Діви Марії, зустрічаються вперше у Картюських монахів: Адольф Ессенський (1438) та Домінік Пруський (1460). Через різні доповнення та зміни маємо нинішній вид вервиці. При цьому, слід зазначити, що до великого поширення молитви на вервиці спричинився засновник Чину отців Домінікан святий Домінік (1170-1221), також блаженний Алан де Рупе (1428-1475), який зробив усе, щоб дати новий імпульс для відновлення молитви на вервиці, яка майже зовсім відійшла у забуття. В той час чорна зараза спустошила Європу, а західна схизма (розкол) розділила духовенство і віруючих. Щоб досягти своєї мети, вчений – домініканець замислив створити Братство Святої Вервиці і тим дав цій практиці соліднішу основу і одночасно поклав край вже майже зміцнілій протестантській ересі.

Великим місіонером молитви на вервиці був і залишається відомий нам святий Людовік. Вервиця не була для нього звичайним способом молитви, а живим палаючим проповідуванням, засобом для навернення еретиків і грішників та забезпечення витримки навернених і вірних. Сам почав відмовляти цілу вервицю вже у 5 років. Озброєний великою вервицею, яку носив на поясі (тому його назвали “Отцем з великою вервицею”), він навчав полум’яним словом, набожністю до вервиці, де тільки міг, організовував або відновлював Братства Святої Вервиці та записував до них християн різної статі й суспільного стану. Він сам стверджував, що жоден грішник не зміг протистояти його вервиці. Всіх, без винятку, як колись, так і тепер захочує цей вірний почитатель Марії відмовляти Святу вервицю: і священників (досягнуть в результаті великого успіху на своїй душпастирській ниві, велику силу будуть мати їхні проповіді), і грішників, яким каже увінчатися трояндами неба, відмовляючи щоденно вервицю, а не тими трояндами утіх та розпусти. Побожні душі теж захочує, щоб відмовляли вервицю: “Не зашкодить вона пахучим квітам ваших розважань: надзвичайно запашна і цілковито божественна, не зіпсує краси і порядку всього саду; найчистіша і добре впорядкована приводить усе до порядку і чистоти; окрім того, щоденно зрошена і доглянута старанно, набуває такого чудового росту і розвивається так, що не тільки не стане на заваді, але й зберігає та вдосконалює

усі інші набожності”. Треба, щоб діти також відмовляли бодай частину вервиці, тоді їхні душі підуть до неба і побачать Ісуса та Марію. Діти, яким з’явилася Діва Марія у Фатімі: Лукія, Жасинта та Франциск, які відмовляли цілу вервицю навколішках, крім того, багато покутували, щоб врятувати душі від пекла. В результаті Небесна Цариця забрала Жасинту та Франциска до неба, а Церква проголосила їх святими.

Тому так необхідно, щоб і сьогодні святий Монтфорт своїм сильним голосом звертався до християн: “Озбройтеся! Хрест в одній руці, вервиця – в іншій, боріться гідно за найшляхетнішу справу на славу Бога і Його Матері!”. Святіший Отець Іван Павло II залучив ще до особливих почитателів вервиці ближчого нам за часом святого отця Піо з П’єтрельчіни, але справжнім апостолом вервиці був блаженний Вартоломій Лонго, який почув у глибині серця: “Хто поширює вервицю, той врятований!” До речі, його дуже підтримував у цьому Лев XIII – Папа вервиці.

Ще коротко подамо вислови Пап про вервицю. Папа Пій XII називає вервицю “нарисом усього Євангелія”. Папа Іван XXIII називає її своєю улюбленою щоденною молитвою. Папа Павло VI говорить про здатність вервиці “поглибити християнське життя, помножити та посилити апостольську ревність”. Папа Іван Павло II бачить в ній просту та багату, всім доступну молитву, “драбину, щоб ведені рукою Пресвятої Діви Марії піднімались до неба”. На думку Папи Лева XIII: “Молитва на вервиці – це споглядання Ісусового життя з допомогою Марії. Це значить: пройти в душі земне життя воплощеного Слова, зупинитись на деяких стадіях цього життя та розважити, завдяки чому Слово відкупило нас для вічного життя”. Все це усвідомлюємо завдяки відмовлянню вервиці, в той час знаходимося у “благословенних обіймах Марії” і вбираємо тайну воплощення в себе “ніби з материнським молоком”. Тут здійснюються слова Святого Письма, що покірним і простим відкриється істина, а не гордим світу цього.

Чого ж ми чекаємо від вервиці? Насамперед, на думку Папи Лева XIII, “сильнішого заступництва Марії у поширенні Царства Христового” і об’єднання народів, відірваних від Церкви. Це нелегке завдання несе багато труднощів, потребує витривалої молитви, тому спонукає ввіритися захисту Марії.

Святіший Отець у книжці “Весь Твій ” говорить наступне: “Вервиця є молитвою про Марію, яка є разом з Христом в Його спасенному післанництві. Є рівно ж молитвою до Марії, нашої найкращої посередниці до Сина. Є, зрештою, молитвою, яку в особливий спосіб відмовляємо з Марією подібно, як з Нею спільно молилися Апостоли, пригтовляючись до зішестя Святого Духа”. Далі говорить Святіший Отець, що молитву на вервиці дуже полюбив, бо вона є предивна в простоті та глибині одночасно. Ми наче проходимо через головні моменти життя Ісуса Христа, коли відмовляємо радісні, страсні, славні, а тепер ще і світлі таїнства. “Ми наче спілкуємося з Господом Ісусом через – якщо можна так сказати – серце Його Матері”.

Святіший Отець говорить, що вервиця до Пресвятої Діви Марії залишається молитвою високого значення, яка приносить плоди святости. Цю молитву Дух Божий спонукає “волати” про Христа-Спасителя, хоч ця молитва і має Марійний характер, але є з христологічним осердям; є скороченням всього євангельського послання. “Через вервицю християнський люд ніби вступає до школи Марії, даючи впровадити себе у споглядання краси обличчя Христа і в пізнання глибини Його любови. Святіший Отець говорить, що ця молитва не тільки не суперечить Літургії, як дехто може думати, але є її підтримкою, добре готує до неї. На думку Папи, є важливим те, що хоч вервиця має виразно Марійний характер, але цей культ Матері Божої націлений на христологічний центр християнської віри: “коли почестей спізнає Мати, то й Син... стає пізнаний, улюблений і прославлений належним чином”. Це також сприяє до єдності руху.

На те, що молитва на вервиці – споглядальна молитва, посилається Іван Павло II на Папу Павла VI, який зокрема сказав: “Там, де бракує споглядання, вервиця стає схожою на тіло без душі”, тому може бути небезпека, що молитва не принесе плоду, бо це буде лише повторювання. Але “вервиця за своєю природою диктує читання в ритмі спокійної молитви і повільної реакції, щоб той, хто молиться, міг легше віддаватися спогляданию таємниць життя Христа, ніби через роздуми серця Тієї, яка серед усіх була найближча до Господа, і щоб були відкриті незбагненні багатства цих таємниць”. Вервиця також сприяє згадуванню з вірою та любов’ю подій з життя Христа разом з Марією. Ці події дозволяє переживати найглибше Літургія, як діяння Христа і Церкви, яке є спасенним діянням, але вервиця, як розважання про Христа з Марією, є спасенним спогляданням. Заглиблення, таємниця за таємницею, в життя Спасителя сприяє тому, що те, що Він довершив, а Літургія це уважливує, стає глибоко засвоєне і формує буття. Отже, духовне життя християнина не обмежується участю в Літургії, але і закріплюється через читання вервиці все те, що Христос передав нам.

Що ж таке таємниця? Відповідь нам дає святий Людовік: “Таємниця – це річ свята і нелегка для зрозуміння. Усі діяння Ісуса Христа святі і Божественні, позаяк Він є одночасно Богом і чоловіком.

Тому справедливо, що діяння Ісуса Христа і Пресвятої Діви називаються таємницями: приходять на пам’ять незчисленні чуда, глибокі досконалості і піднесені повчання одкровенень через Святого Духа, покірним і простим душам, котрі їх шанують. Діяння Ісуса і Марії можуть називатися також чудовими квітами, запах і краса яких відома тільки тим, хто наближається до них, вдихає їх запах і відкриває їх вінок за допомогою старанних та виважених роздумів”. У своїй праці про вервицю Монтфорт пише, що святий Домінік поділив життя Господа нашого і Його Пресвятої Матері на п’ятнадцять таємниць, що виявляють нам Їхні чесноти і головні діяння. Ці п’ятнадцять картин повинні служити нам за правило і взірць у нашому житті. Вони наче п’ятнадцять смолоскипів, що освітлюють наш шлях у мандрівці цим світом.

Далі святий Людовік пише, що сама Марія сказала одного разу блаженному Алану де Рупе: “Ця молитва дуже корисна і дуже Мені приємна: читання сто п’ятдесят разів “Богородице Діво”. Однак ще більше до вподоби Мені, як чинять ті, хто до читання “Богородице Діво” додають роздуми про життя, муки, і славу Ісуса Христа, бо саме роздуми є душею цієї молитви”.

Справді, без розважань над Святими Тайнами нашого спасіння вервиця була б, мабуть, нічим іншим, як тілом без душі, матерією, позбавленою форми. Роздуми відрізняють вервицю від інших побожних практик.

Святіший Отець написав Апостольське послання, в якому доповнив вервицю з метою розвинути христологічний його вимір. Тому додає світлі таємниці, щоб охопити і пригадати період життя Христа від хрещення до страждань. Адже знаємо, що Ісус під час проповідкування об’явив себе як таємниця світла: “Я світло світу” (Ів.9,5).

Святіший Отець сподівається, що це доповнення буде сприйняте з зацікавленням, як справжній вступ до глибини Серця Ісуса Христа, океану радості й світла, страждань і слави”. Отже тепер вервиця має:

Радісні таємниці: 1) Благовіщення Діви Марії; 2) відвідини Єлизавети Марією; 3) народження Ісуса у Вифлеємі; 4) жертвування у храмі; 5) загублення та віднайдіння 12-літнього Ісуса у храмі.

Святий Людовік вважає, що “таємниці ті називаються радісними, бо несуть вони радість усьому світові. Пресвята Діва і Ангели теж переповнилися радістю у ту щасливу мить, коли Син Божий воплотився. Свята Єлизавета і святий Іван Хреститель наповнилися радістю, коли їх відвідали Ісус і Марія. Небо і Земля раділи, коли народився Спаситель. Симеон відчув велику

втіху, беручи на руки Ісуса. Вчені мужі були охоплені здивуванням, коли слухали відповіді Ісуса. А хто ж буде спроможний висловити радість Марії і Йосифа, коли знайшли Ісуса після трьох днів відсутності?”.

Світлі таємниці: 1) хрещення Ісуса в Йордані; 2) об’явлення Ісуса на весіллі в Кані Галилейській; 3) проповідування Царства Божого і заклик до покаяння; 4) преображення на горі Тавор; 5) встановлення Євхаристії.

Скорботні таємниці, коли Ісус постає перед нами, як говорить святий Людовік, “виснажений стражданнями, вкритий ранами, обтяжений ганьбою і болем”: 1) молитва на Оливній горі; 2) бичування Ісуса; 3) коронування терновим вінком; 4) хресна дорога; 5) розп’яття на хресті.

Славні таємниці. Чому славні? І знову цитуємо Отця з великою вервицею: “оскільки розважається в них про Ісуса і Марію у тріумфі та славі”, отже, це: 1) Воскресіння Христове; 2) Вознесіння Господа нашого Ісуса Христа; 3) зішестя Святого Духа; 4) внебовзяття Діви Марії; 5) коронування Богородиці.

Віруюча людина багато вчиться завдяки вервиці: наприклад, убогого життя – споглядаючи народження Ісуса, слухаючи Вчителя в таємницях проповідування, черпає світло для того, щоб увійти до Божого Царства. Крім того, цій молитві можна довіряти численні проблеми, тягарі, свої плани. Святіший Отець приводить цитату зі Святого Письма на цю думку: “Залиши на Господа твою турботу, і Він тебе підтримає” (Пс. 55,23).

Як відмовляти Святу вервицю? Поради нам дає святий Людовік – представник Христової Церкви на переломі XVII-XVIII ст. і Святіший Отець Іван Павло II. Отож, на думку святого Людовіка, той, хто молиться на вервиці, повинен бути у стані ласки чи принаймні постановити собі вийти з гріховного стану; по-друге, зосередитися, адже Бог більше слухає голос серця, а не голос уст. Це велика неповага – звертатися до Бога розсіяно, що не лише робить вервицю безплідною, але й наповнює нас гріхами. Тому треба вжити всіляких засобів, щоби зібратися і опанувати собою.

“Задля цього нагадуйте собі про присутність Божу; вірте, що Бог і Його Пресвята Матір дивляться на вас, що ваш добрий Ангел-Хоронитель, який стоїть праворуч від вас збирає ваші “Богородице Діво”, наче троянди, якщо вони промовлені таким чином, що сплітають вервицю Ісусові і Марії, у той час, коли ліворуч сатана кружляє біля вас, щоб пожерти ваші “Богородице Діво” і зазначити у своїй книзі смерті яка з них промовлена не уважно, без побожності і смирення”. По-третє, подолати розсіяність. Для цього радить подумати про присутність Божу, подолати дві найпоширеніші помилки: першу – це промовляння вервиці без якогось наміру, треба постановити випросити якусь ласку, насагу наслідувати якусь чесноту; другу – розпочинати вервицю з думкою, щоб її найшвидше закінчити, бо сприймаємо вервицю як тягар чи як обов’язок. Потім Святий застановляється над тим, що молитви на вервиці відмовляють поспіхом, “з’їдаючи” половину слів, тому щоб цього уникнути, радить робити під час відмовляння молитов “Отче наш” і “Богородице Діво” короткі зупинки. Спочатку це важко буде зробити, але як говорить Монтфорт, “один десяток, відмовлений спокійно таким чином, принесе вам більше користи, ніж тисячі вервиць, відмовлених швидко без роздумів і застановлень”.

Святіший Отець, в свою чергу, радить після проголошення таємниці прочитати пов’язаний з нею текст зі Святого Письма і слухати його з певністю, що це Слово Бога, сказане сьогодні і для мене. Потім зберегти мовчання, зробити паузу, щоб дух зосередився на змісті таємниці. Згодом слід піднести своє серце до Отця і промовити: “Отче наш”. Ця молитва, на думку Івана Павла II, робить розважання таємниці євангельським досвідом. Далі промовляємо десять разів “Богородице Діво, радуйся Маріє” і це повторення тримає нас в атмосфері захоплення Бога:

воно виражає радість, здивування, визнання найбільшого в історії чуда (втілення Сина в дівичому лоні Марії). Це сповнення пророцтва Марії: “Ось бо віднині ублажатимуть мене всі роди” (Лк. 1,48).

Особливе місце займає прослава Пресвятої Трійці після кожної таємниці. Святіший Отець радить під час публічного читання “Слава Отцю...”, щоб дух піднести до висот раю і ніби пережити хвилину Преображення Господнього на горі Тавор: “Добре нам тут бути” (Лк. 9,33).

Для читання вервиці вживають чотки або вервицю. На думку блаженного Вартоломія Лонго, вервиця – це ланцюг, що єднає нас з Богом, з Марією, звичайно, це солодкий ланцюг. Початком вервиці, на думку Святішого Отця, може бути заклик із Псалма 70: “О Боже, рятуй мене, о Господи, мені на допомогу поспіши!” або молитва “Вірую”, одне і друге є правосильне. Моління на вервиці завершується молитвою в наміренні Папи, щоб досягнути відпуст. На закінчення вервиці, глибоко спізнавши через розважання материнство Марії, урочисто промовляємо “Під твою милість прибігаємо...” Розподіл в часі, на думку Святішого Отця такий: понеділок і середа – радісні; вівторок і п'ятниця – скорботні; четвер – світлі; субота і неділя – славні.

Святий Людовік висловлює свою думку щодо постави відмовляння вервиці. Якщо можливо, то навколішках; якщо під час хвороби, то сидячи або стоячи. Можна також відмовляти під час справ, які неможливо перервати, бо потрібно виконувати свої обов'язки. Радить також поділити вервицю, особливо, якщо відмовляється ціла. Краще відмовляти, звичайно, спільно, бо має більшу силу така вервиця. Людина більш уважніша, коли спільно читають. І не треба забувати слова Господа, що де двоє чи троє зберуться в ім'я Його, там Він є посеред них.

Крім того, на думку Святішого Отця, “Вервиця за своєю природою – це молитва миру, бо вона полягає на спогляданні Христа, який є князем миру і нашим миром (Еф.2,14)”. Людина заспокоюється, коли молиться на вервиці і є здатна поділитися цим миром з іншими. Цій молитві слід особливу увагу приділити в сім'ї, бо вона згуртовує сім'ю. “Сім'я, яка разом молиться на вервиці, відтворює атмосферу дому в Назареті: Ісус – у центрі”, і Йому складають свої потреби і плани, від Нього черпають силу та надію на життя. Цій молитві добре є доручати “дороги зростання дітей”.

Вервиця – це скарб, який треба щоразу наново відкривати і це завдання для єпископів, священників, дияконів, катехитів і всіх мирян; хворих та осіб літнього віку, юнаків і дівчат – заклик, щоб взяли до рук вервицю і ще раз відкрили її у світлі Святого Письма, у гармонії з Літургією, у турботах щоденного життя. Можна додати слова, які завершують молитву до цариці вервиці Вартоломія Лонго: “О блаженна вервице Марії, солодкий ланцюгу, веже порятунку від напастей пекла; безпечний порте в морській катастрофі...”.

Крім цієї вервиці, є інші, які також популярні в нашому народі і які відмовляються під час прощ чи приватно, аби прославити Найсвятішу Діву, щоби випросити якісь ласки. Знаними є вервиця до “Полум'я Любови Непорочного Серця Марії”, вервиця до Страждальної Матері Божої, вервиця до Матері Божої Неустанної Помочі, вервиця до Фатімської Матері Божої, вервиця до семи мечів болю Божої Матері, вервиця до Матері Божої Параманної.

Коротко зупинимось над історією виникнення та значення Чудодійного Медалика, який бере свій початок через з'явлення Матері Божої в каплиці у Парижі в 1830 році. 27 листопада 1830 року Пресвята Діва Марія з'явилася Катерині Лябуре, новичці монастиря Сестер Вінкенток у Парижі, показала взірць нового медалика та доручила виготовити його. Зокрема Марія сказала: “Нехай виготовляють за цим взірцем медалики! І всі, хто носитеме його, отримають великі ласки, особливо, коли носитимуть його на шиї. Ласки будуть обильними для тих, котрі мають довіру”.

1) Як же він має виглядати? Марія показала сестрі Катерині: спереду – зображення Марії, яка розпростерла руки і з них виходять промені ласк, а навколо Діви напис: “О Марія, без гріха зачата, молися за нас, що до Тебе прибігаєм” і Вона стоїть на земній кулі, а під ногою змії. На зворотній стороні буква М, над якою підіймався хрест, розміщений на поперечній перекладині. Під ним сестра побачила Ісусове Серце, оповите терновим вінком, та Серце Марії, пронизане мечем. Усе було обрамлене 12-ма зірками (пор. Од. 12).

2) Медалик в короткому часі набув поширення. В результаті – багато навернень (навіть єпископів), оздоровлень. У самому Римі, у 1846 році, як пише отець Володимир Мороз, з огляду великого розголосу навернення єврея Альфонса Ратісбона, Папа Григорій XVI сказав, що як любите Найсвятішу Діву та довіряєте Її потужному заступництву, то: 1) носіть завжди на собі медалик, щоб могли жити в ласці Божій та тішитися опікою Непорочно зачатої Діви; 2) щоденно відмовляйте той виклик, який поміщений на медалику. Пресвята Діва бажала, щоб Її так поздоровляли та кликали: “О Маріє, без гріха зачата, молися за нас, що до Тебе прибігаєм”; 3) розповсюджуйте навколо себе медалики: давайте їх, зокрема, хворим та тим, хто терпить”.

Наступним знаком вираження честі до Матері Божої є *параман*. Як пише отець Володимир Мороз, людина, яка вступає до Параманного братства і виконує прийняті обов’язки, то отримує багато відпустів та ласк Божих, а зокрема найбільшу – вічне спасіння. Параман посвячує та накладає священник. Пій Х декретом з 16 грудня 1910 року дозволив носити замість параману відповідний медалик. До найбільш поширених належать:

1) Небесний параман Непорочно зачаття. Цей Параман був об’явлений в XVII столітті блаженній Урсулі Бенінкаса, засновниці театинок в Неаполі, має дві мети: почитати Непорочно зачату Пречисту Діву Марію і благодіяти Богу про навернення грішників.

2) Кармелітанський параман. У XIII столітті (16 липня 1252 року) Мати Божа з’явилася святому Симону Стоку в Англії в оточенні Ангелів, тримаючи параман і сказала: “Прийми, дорогий сину, цей параман, який буде для тебе і для дітей Кармелю привілеєм: хто помре, маючи на собі цей параман, не зазнає вічного вогню, бо він – знамено спасіння, охорона в небезпеках і запорука особливішої Моєї опіки”. Іншими словами: справедливі витримують в доброму до кінця, грішники ж отримають ласку навернення. Для цього потрібно виконати такі зобов’язання: записатися до Кармелітанського Параманного братства, і носити параман все життя з довірою опіки Марії; заховувати чистоту згідно стану, в якому живеться; відмовляти щоденно часи до Непорочно зачаття Найсвятішої Діви Марії. Їх можна знайти в окремій книжечці: “Діти Матері Божої Параманної”. Зранку, після сну відмовляється ранішнє пожертвування та Утренья, о 10 год. – час перший, о 12 год. – час третій, о 15 год. – час шостий, о 17 год. – час дев’ятий, о 19 год. – Вечірня і на завершення перед сном пожертвування часів. Слід сказати, що параман носили такі визначні постаті, як св. Іван від Хреста, св. Тереза Авільська, св. Тереза від Дитятка Ісус Пресвятого Обличчя, святий Людовік, свята Бернадетта Субіру. Одного разу сестра Лукія, якій з’явилась Матір Божа, сказала, що вервиця і параман – невіддільні один від одного”.

Іншим виявом побожності до Матері Божої є, як писав святий Людовік, записування до товариств, які носять Її ім’я. На Західній Україні по парафіях є багато таких товариств, серед них найбільш поширені: Апостольство Молитви, Марійські Дружини, “Містична Троянда”, Братство Матері Божої Непорочно Зачатої та інші. Спочатку ознайомимося з Апостольством Молитви. Це побожне об’єднання вірних, що мають на меті як власне спасіння, так і за допомогою апостольської молитви й жертви прагнуть до розбудови Таїнственного Тіла Христового – тобто до поширення Його царства на землі, а також почитання Пресвятого Серця Христового. Які ж практики має дана організація?

Перша практика – щоденне пожертвування, тобто кожен член Апостольства Молитви щоденно жертвує свої молитви, вчинки, свої радощі й терпіння Божественному Серцю Ісуса через Непорочне Серце Марії (подібно як заохочує це робити св. Людовік) в злуці з Христом, який колись жертвувався на Хресті, а тепер щодня жертвується під час Служби Божої на престолах усього світу в наміренні Святішого Отця, Церкви, навернення грішників, визволення душ із чистилища, а також на кожен місяць за подані намірення, які поблагословив Папа Римський (загальне, місійне та місцеве). Після цього відмовляється та розважається одна десятка із таємниць вервиці.

Друга практика – Свята Літургія й винагороджуюче Святе Причастя. Дуже позиточним є долучення до щоденного пожертвування Євхаристійної Жертви, як надолуження Богові за гріхи власні і цілого світу. Але якщо не можливо щоденно приймати Святе Причастя, то члени Апостольства Молитви мають хоча би раз на місяць прийняти Святе Причастя.

Третя практика – почитання Пречистої Діви Марії, бо члени Апостольства Молитви свідомі, що Пречиста Діва Марія – це перед Богом наша Мати і Заступниця, а через Її заступництво наші молитви мають особливий успіх перед Богом. Щоб виявити свою синівську відданість Милосердному Серцю Христової Матері і нашої Матері, гаряче поручається щоденно відмовляти одну десятку вервиці, а якщо є змога, то й цілу. Крім того, тричі впродовж дня: зранку, в полудень та ввечері відмовляти “Ангел Господній...” або, якщо це час від Великодня до Вознесіння, то “Ангел звістив Благодатній...”. Цю молитву відмовляли Папи Римські з вірними, так робив і Святіший Отець Іван Павло II, бо завдяки цій молитві, яку мовлять зранку, в обід і ввечері, єднаються люди духовно, діляться таємницею спасіння. “Якщо систематично будемо відмовляти дану молитву, то вона буде керувати всіма нашими діями”. Дана молитва пригадує нам таємницю зачаття “Предвічного Слова під серцем Діви з Назарету, наші думки звертаються в бік Христа і Марії...”. Дана Тайна воплощення показує остаточне покликання і призначення вічної участі в Божому житті. Для того так дуже любимо ту молитву і так часто до неї звертаємось.

Тепер дещо скажемо про Марійські дружини. Насамперед – це вірні дочки та сини Марії, які в особливий спосіб Їй посвячуються, крім того, вони прислужують у храмі, мають свій гімн “Ген до неба наші очі”. До обов’язків входить: відмовляти 3 рази “Богородице Діво”, поширювати набожність до Цариці, заховувати сестринську та братерську любов між собою, брати активну участь у житті Церкви (тримати під час Богослужінь хоругви, чувати біля гробу Господнього, коли вірні йдуть вшанувати плащаницю, допомагати в прибиранні, прикрашенні храму), звичайно, приймати Святі Тайни, вести побожне життя.

У сьогоднішній час також організовуються товариства Матері Божої Неустанної Помочі, куди можуть належати люди різного віку та стану. Обов’язком є вести молитовне життя, причащатися в четверту неділю кожного місяця, а можна і частіше, допомагати при Церкві. Оскільки це нове, тому ще буде розвиватися та вдосконалюватися.

Існує також у Львові Марійське молодіжне товариство “Містична Троянда” при храмі святого Андрія Первозваного. Утворилося воно в березні 1995 року. Мета даної організації: через особливішу і ніжну набожність до Пречистої Діви Марії освятити себе самих та можливості стати апостолами світла серед інших; згуртувати українську молодь, щоб усім стати під благодатний покров Пресвятої Богородиці і випросити в Бога ласки, допомогти зрозуміти молоді, що шлях до розуміння містичних таїнств безмежного Божого Милосердя, пролягає через терпляче материнське Серце Марії. Девіз: нести світло віри, любов Ісуса Христа та Пречистої Діви Марії до молоді. Обов’язки членів товариства: катехизація, біблійні читання, вивчення історії Церкви, участь в реколекціях, влаштування духовних вечорів та тетральних

дійств з нагоди релігійних свят, видавнича діяльність. Звичайно, провадити побожне життя, часто приступати до Сповіді та Причастя.

Набули поширення в родинях молитовні практики Христової Церкви, так звані дев'ятниці. Це віночок молитов до якогось святого або до Богородиці чи до Господа Бога, які необхідно відмовляти впродовж дев'яти днів. Тут згадаємо дев'ятниці, які відмовляються до Пресвятої Богородиці серед вірних на українській землі, зокрема на Західній Україні: до Містичної Троянди; до Фатімської Матері Божої; до Непорочного Серця Марії. Отож, можна себе zorganizувати і впродовж дев'яти днів, без перерви, відмовити якусь дев'ятницю, аби випросити необхідну ласку в Небесної Матері вдома, чи в храмі перед Її іконою або фігуркою.

Відомою також і дуже потрібною для нас є година прославлення Непорочного Серця Страждальної Божої Матері. Для Богородиці є дуже цінною ця годинна молитва, яка винагороджує за зневаги, невдячності, що їх зазнає Пресвята Богородиця від людей, крім того, прибільшує Її славу. Хто відмовляє цю годину, то стягує на себе, і на свою родину, і на ціле людство ласки, Її всемогутню опіку і Боже благословення. У 1892 році в монастирі святого Йосифа одна монахиня відмовляла цю молитву. Коли була дуже втомлена і йшла на відпочинок, якась невидима сила її будила і примушувала до відмовляння цих молитов (11-12 год.). Найсвятіша Діва її нагородила надзвичайними ласками: свята смерть в присутності Матері Божої. Після смерті зовнішність монахині була такою гарною, як за молодості, крім того, отримала невимовну вічну нагороду. Якщо хтось не може відмовляти цю годину прославлення перед іконою Матері Божої в церкві, то можна це зробити вдома, з перервами, починаючи вервицею до Полум'я любови Непорочного Серця Марії, щоб завжди осліплювати сатану.

Не менш поширеною та дуже хосенною для душі є подячна Дев'ятниця Непорочному Серцю Марії впродовж дев'яти перших субот місяця. Крім молитов на ці перші суботи, приймається Свята Сповідь, Святе Причастя, читається вислів пожертвування себе Непорочному Серцю Марії після Святого Причастя та інші молитви. Треба сказати, що Мати Божа, коли з'явилася в Фатімі, то просила про п'ять перших субот, говорила це з покори. Але Ісус, який з'являвся у 1936-1943 роках сестрі Марії Наталії (1901-1992), угорській черниці, просив про дев'ять перших субот, бо Сам сказав: "Просьба про п'ять перших субот є виявом покори моєї Матері, оскільки в небі Вона не позбулася своєї покори, вважаючи, що негідна такого ж вшанування, що й Я. Моє прохання знову ж таки є виявом моєї любови, для якої не прийнятне те, що Мене вшановують більше, ніж Її, адже Вона і Я живемо однією любов'ю".

Можна ще багато говорити як український народ любить, почитає та горнеться до Небесної Матері. Треба сказати, що часто Її чудотворні ікони мандрують від храму до храму, скликаючи вірних до молитви, покути та жертви, часто буває, що заносять і до помешкань вірних, при цьому читаються особливі молитви, дітлахів пригощають солодощами, співаються пісні, таким чином виконується воля Божа: "Проказуйте між собою вголос псалми, гімни та духовні пісні, співайте та прославляйте у серцях ваших Господа і дякуйте за все завжди Богові Отцеві в ім'я Господа нашого Ісуса Христа" (Еф. 5, 19-20). Нам, українцям, наслідуючи святого Людовіка, французького монаха, треба стати "Рабами Любови", вірними синами та дочками Марії, щоб завжди йти через Марію до Христа Спасителя.

Будь кришталем, коли ти з каміння,

Будь фіалкою, коли ти рослина,
Соловеєм, коли ти пташина,
А любов'ю, коли ти людина.